

Geri gönderme kararı
mülteci kadınlar için
ne anlama geliyor?

6

111 bin inşaat işçisi
kadın eşit ücret için
örgütleniyor

11

Yolumuz engel dolu
ama çıkmaz değil!

12

İÇİNDEKİLER

Bu saldırı fı ryanının arkasında ne var?	3
Sevda Karaca	
Hayatımı vermişim, nafaka benim hakkım	5
Hafize Bulut	
Nafakaya göz diken devletliler	
şu hesaba bir basın!.....	5
Merve Gökdemir	
Çocuğum için bile nafaka talep etmedim ama.....	5
Handan ...	
Geri gönderme kararı mülteci kadınlar için	
ne anlama geliyor?	6
Tuğba Demirci Yılmaz	
FİLM: İsimleri erkeklerin gölgesinde	
kalan kadınlar.....	7
Şenay Kumuz	
Ah bu taşeronluk!.....	8
Hande Köse - Nursel İnalıcuk	
Tuvaletten dinlenme odası!.....	8
DEÜ hastanesinden bir işçi	
Sağlık çalışanları 'sağlık olsun' diyemiyor,	
neden mi?.....	9
DEÜ hastanesinden bir işçi	
Adana HiltonSA'da grev var:	
Bu şartlarda neden olmasın?.....	9
Aylin Han Aydın	
Neşe kavganın musikisidir.....	10
Eren Saran - Gülsüm Tali	
SINIRLARIN ÖTESİNDE.....	11
Berivan Balkay	
Yolumuz engel dolu ama çıkmaz değil.....	12
Kadın emekçilerin tercihi mücadele.....	14
Satı Burunucu	
TARİH.....	15
Müslime Karabatak	
Çalışma koşullarında değişmiyor,	
biz alışıyoruz.....	16
Berfin Güler - Işıl Demirtaş Demirel	
SAĞLIK: Mutfaktaki tehlike - Pestisit.....	17
Cansu Ertaş	
Zerrece 'eşke'si olmayan inatçı bir	
kadının hikayesidir.....	18
Gürsel Şenşafak	
Dernekten içeri adım atmak kadınların	
hayatında ne değiştiriyor?.....	19
Damla Kırmızıtaş - Batuhan İncekaya	
İÇİMİZDEN BİRİ: Yeter.....	20
Nevruz Mersin	
Kaliteli eğitim için bir şey yapmalı!.....	21
Yüksel Yıldız	
Çocuklarımızın kaderini sınavlar	
belirliyor.....	21
Ebru Yiğit - Kübra Laz	
Kusur kimde?.....	22
Günseli Uğur	
İyi ki kadınlar var! İyi ki dayanışma var!.....	22
Hilal...	
MEKTUBUMUZ VAR.....	23
Sahi sizin eviniz nasıl kokuyor?.....	24
Gözde Tüzer	

HER MÜLTECİNİN İÇİNDE BİR GÜL AĞACI BOYLANIR...

Birkaç kilometre ötede başka çocuklar, tombiş göbeklerinde can simidi, yüzlerinde eşsiz bir neşyle tatilin keyfine varırken, Bodrum sahilinde sanki çok yorulmuş da pamuk yatağında öğle uykusuna yatmış gibi yumuk ellerini bedeninin yanına düşürmüş, ince boynunu göğsüne çekmiş uyur gördüğümüz Aylan bebeğin aslında ölü olduğunu öğrendiğinde, “hadi çocuğum kalk” demek istediğini unuttun mu?

Sakarya’da komşusu ve eşinin mesai arkadaşı tarafından, 10 aylık bebeğiyle birlikte tecavüz edilip vahşice öldürülen 9 aylık hamile Emanî’nin acısını unuttun mu? Peki ya ona ve bebeklerine yaşatılanlardan duyduğun utancı?

Unuttun mu Nizip’teki mülteci kampında 30 çocuğa, bir parça ekmek, bir dilim peynir karşılığında bizzat onları korumakla yükümlü devlet görevlilerinin tecavüz ettiğini? Unuttun mu “bu ne rezillik” dediğini?

Tıka basa dolu göçmen botlarında başka bir hayata kürek çekmek isteyenlerin ölü bedenleri Meriç kıyısına, Ege sahillerine vurduğunda, hepimiz gibi yaşamayı hak eden, her birimiz gibi çocuğuna daha iyi bir hayat sunmayı arzu eden anne babaların yerinde ben olsaydım diye düşündüğünü... Bu meçhullükten korktuğunu unuttun mu?

Aynı tezgâhta yan yana çalışırken ellerinin kiri, aktığı ter, gün sonunda onurla kazanılmış bir ekmeği eve götürmenin kaygısı aynıyken... Sana 3, ona 1 kuruş düşerken patronun milyonluk kazancından... Onun vatansızlığının ikizini birden daha küçük kuruluşlara mahkûm etmeye bahane edilmesine değil de... “Mühendise ortacılık yaptırıyorum”, “Öğretmene bulaşıkçılık yaptırıyorum” diye övünen patronun yüzüzlüğüne değil de... Patronların emekçiyi emekçiye düşüren bu çıkarılığına değil de... İkizini birden bu tezgâha getirenlere değil de... Ona kızdığında... Aslında içinden bir sesin “doğru olan bu değil” dediğini unuttun mu?

Ortaya atılan “maaşa bağlanmışlar, her şeyden ücretsiz yararlanıyorlar, çocukları sınavsız üniversiteye gidiyor...” gibi mesnetsiz iddiaların yalan olduğunu bas bas bağırarak gerçek gazeteler, gerçek yayıncılar varken illa da sosyal medyada hınçla yayılan kaynağı belirsiz aforizma-

Görsel: Serpil Odabaşı

ları gerçek bellemlere laf anlatamadığınız için sustunuz belki?

Ekmeğimizin küçülmesinin, sokakların güvensizleşmesinin, kiralardan yükselmesinin, kentlerin yaşanamaz hale gelmesinin, işsizliğin artmasının nedeni olarak hedef gösterildiğinde mülteciler, aslında ülkeyi yönetenlerden kaynaklandığını çok iyi biliyorsunuz belki? Ama ona hesap sormaktan korkuyor, uğraşmaya gücünüzün yetmeyeceğini düşündüğünüz için ilk elden tepki verebileceğiniz yere yöneltiyorsunuz siz de tepkinizi?

Yabanılar gibi kapatıldıkları kamplarda yaşam cehenneme döndüğü için, taciz tecavüz bir risk değil, her gün yaşanan sıradan vakalar haline geldiği için, devlet denetimindeki o kamplara memleketlerini talana çeviren IŞİD’liler yerleştirildiği için, çocuklarına yiyecek, kendilerine başlarını sokabilecekleri bir ev ihtiyacıyla büyükşehirlerin yolunu tutan, buralarda bir hayat kuran insanlar ne olacağı meçhul bir bilinmeze sürükleniyorlar. Üstelik, giderek yükseltelen düşmanlığın daha beter yankı bulduğu küçük kentlerde işsiz, evsiz, güvencesiz kalma riski yaşıyorlar...

İçiniz rahat mı?

İnsanız biz. İnsana yaraşanı yaşamak istiyoruz.

İnsan onlar. İnsana yaraşanı yaşamayı hak ediyorlar.

Ve birlikte yaşamayı başarabiliriz. Çünkü; insanlığın tarihi türlü savaşların, göçlerin, afetlerin, tehlikelerin oradan oraya sürüklediği insanların birlikte yeni medeniyetler, yeni kültürler yarattığı iç içe geçmiş bir hikayeler bütünü... Hayat bu... Memleketler böyle böyle kurulu-yor, yenileniyor, halklar böyle böyle бүтүнleşiyor, değişiyor, tarihi değiştiriyor... Şimdi; egemenlerin savaşlarla kendi

çıkarları için yeniden yeniden çizmeye çalıştığı sınırlarda, egemenlerin payına düşen çoğalsın diye birbirimizden ve insanlığımızdan vazgeçmeme zamanı!

Dergimizde Tuba hocanın altını çizdiği gibi; bu bir sınav. Hepimiz için, herkes için daha iyi bir memleket kazanmak için aramıza ekilen düşmanlık tohumlarını insanlık toprağımızın kusup atacağı, birlikte bir yaşamı kurmak için halkların kardeşliği tohumu ekmemizin zorunlu olduğu bir sınav.

Biliyoruz ki dergimizin sayfalarında yer alan nafaka hikayelerindeki acılar konusunda yaşadığımız ortaklıklar, iş kazaları ve iş cinayetlerinin küle çevirdiği hayatlarımızdaki benzerlikler, küçük yaşta evlendirilmenin, hayat arkadaşını bir faili meçhulde kaybetmenin zorluğunu aşmaktaki direncimiz, uğradığımız haksızlıkların, tacizlerin karşısında “susmuyorum” deme gücü veren dayanışmamız nasıl hepimizin ortak keseniye, mültecilere yaşatılan zulüm de aynı kaynaklardan besleniyor. Biz; nafaka zulmünü yaşayanlar tüm zorluklar içinde yeni bir hayat kurma mücadelesi veren bir kadını en iyi anlayanlarız. Yoksulluk, ‘gelenek’ gerekçesiyle küçük yaşta evlendirilmenin, 3 kuruş paraya ömür törpüsü işlerde çalışmanın, derme çatma evlerde bir yaşam kurmanın bir kadının ‘tercihi’ olmadığını bilenleriz.

Bu yüzden bizim tarafımız net. Biz; ezilmenin ne demek olduğunu en iyi bilenler, buna karşı her şeyimizle mücadele eden kadınlar olarak diyoruz ki; mülteciler kardeşimizdir!

Gülten Akın diyor;

“Her mültecinin içinde bir gül ağacı boylanır

Sıcağa susuzluğa dayanıklı

Ülkesizlik tüm ülkeler sayısınca genişliktir Sınırsızlığa sonsuzluğa dayanıklı...”

Biz, mültecilerin içinde boylan ve bu topraklara bizimle birlikte kök salmaya yaraşan o gül ağaçlarını kurutmaya değil, dostluğumuz, kardeşliğimiz, daha iyi bir hayat için ortak mücadelemizle yeşertmeye gönüllü olanlardanız...

Dergimizin bu sayısında çağırımız; bu büyük sınavdan el birliğiyle geçmek için el vermenizdir...

ekmek ve gül
posta@ekmekvegul.net

Günlük **EVRENSEL** Gazetesi'nin ücretsiz özel ekidir.

Türü: Yaygın süreli
Bülten Basın Yayın Reklamcılık Tic. Ltd. Şti.

Adına Sahibi: Cemal Dursun
Genel Yayın Yönetmeni: Fatih Polat
Sorumlu Yazışmaları Müdürü: Görkem Kınacı

Yönetim Yeri: Mehmet Akif Ersoy Cad. Mehmet Çıbıkcı İş Merkezi No: 2 K: 2 İşyeri No: 21 Şirinevler/B.Evler-İSTANBUL
Tel: (0212) 909 48 01
Faks: (0212) 654 15 04

Dağıtım: Turkuvaz Dağıtım AŞ
İstanbul Baskı: Kuzey Veb Ofset San. Tic. Ltd. Şti Tayakadın Mah. Yassıören Cad. No:75/1 Arnavutköy/İstanbul Tel: 0212 682 61 62
Adana Baskı: Arslan Güneyoğlu Gazetecilik, Matbaacılık ve Kağıtçılık A.Ş. Yeni Doğan Mh. 2108 Sk. No: 18/A Yüreğir/ADANA

NAFAKA HAKKI, İSTANBUL SÖZLEŞMESİ, ŞİDDET YASASI, KADEM... Bu saldırı furyasının arkasında ne var?

Sevda KARACA

Kadınların nafaka hakkının yok edilmesi için son yıllarda büyük yaygara koparan birtakım zevata, 6284 sayılı Şiddetin Önlenmesi Kanunu'nu, İstanbul Sözleşmesini hedef tahtasına oturtan daha geniş kapsamlı bir saldırı güruhu eklenmiş durumda. (Bu güruh uzun süredir var da; sesleri daha çok çıkar oldu diyelim.) Son birkaç haftadır, AKP'li muhafazakâr camianın "akıl adamları", köşe yazarları, akıl hocaları ve kıymeti kendinden menkul "entelektüelleri" eliyle yürütülen kadın hakları karşıtı kampanya, son noktada hükümet eliyle kurulduğu bilinen ve Erdoğan'ın kızı Sümeyye Erdoğan'ın yöneticiliğini yaptığı Kadın ve Demokrasi Derneğine kadar vardı. KADEM, "tüm kötülüklerin anası", "zillet, şer odağı, fesat yuvası, azgın feminist otağı" diye yaftalanarak "kadınlara gereğinden fazla haklar veren yasaların yapıcısı, aile düşmanı politikaların mesulü, din-örf-gelenek bağının sürdürülmesinin önündeki engel" olarak hedefe kondu.

Tüm bu kampanyanın ana hedefini, "homoseksüelliğin teşvikini yapıyor, gayriahlaki durumları meşrulaştırırken gerçek aile değerlerini yıkor" diye lanse ettikleri eşitlikçi yasaların ve sözleşmelerin iptali talebi oluşturuyor. Bu yasa ve sözleşmelerin "Din bilmez, aile tanımaz, örf gelenek sürdürmez batıların dayatması" olduğunu ilan ederek "Kendi yerli ve milli yasalarımıza dönmeliyiz" çağrısında bulunan bu kampanya, "eşitlik" kavramını tümüyle ortadan kaldırmaya, kadınların mücadeleleriyle elde edilmiş kağıt üstündeki tüm eşitlik söylemlerini tek tek ayıklama ve "erkeklerin reisliğinin yeniden tesis edildiği bir aile" hülyasını diriltirerek kadın-erkek-çocuklar arasındaki ilişkiyi gerici ataerki değerlerin kısacına almaya niyetli.

‘YERLİ VE MİLLİ KADIN DÜŞMANLARI’NIN FİKİR BABALARI

"Kadınlara verilen aşırı haklar yüzünden erkeklerin mağdur olduğunu, bunun da aile ilişkilerini zayıflattığını, şiddetin bu yüzden yaşandığını, ailenin geleneksel var oluşunu din, örf, gelenek, milli değerler ile yeniden diriltmek gerektiğini" iddia eden bu gerici söylem, her ne kadar "yerlilik ve millilik" üzerinden kurulsun da esasen tüm literatürünü, "Batılı kadın düşmanlarının" sözlüğünden apartılmış kavramlarla oluşturuyor. Kullandıkları tüm argümanlar Vatikan'ın on yıllar önce ortaya attığı tartışmaların zeminiyle aynı. Bizim "yerli ve milli kadın düşmanları", o çok eleştirdikleri "Hristiyan Batı zihniyetinin" birebir kopyası olan saldırı yöntemleri ile çalışıyorlar.

Esas hedefi kadınların özgür bir biçimde yaşama, var olma talebi ve mücadelesi olan bu zihniyet, on yıllardır gerici söylemlerini sürdürse de özellikle son yıllarda "kısmi başarılar" elde etmiş gibi görünüyor. Kadınların kürtaj hakkının, çalışma hakkının, kendi hayatları ve bedenleri üzerinde karar verme hakkının giderek daha fazla geriye götürüldüğü dünya konjonktüründe; artan mu-

Son günlerdeki tartışmada "ailenin, çocukların ve dinin, örfün, geleneğin, kutsalların korunması gereğinin" daha çok vurgulanması bir tesadüf değil, "öğrenilmiş bir taktik de aynı zamanda..."

hafazakarlığın ve gerici kitlesel hareketlerin örgütlenmesinde, bunların siyasallaştırılıp kimi ülkelerde iktidar olma potansiyeli yakalamasında bu zihniyetin etkileri oldukça fazla.

Avrupa'da yükselen kadın düşmanı, homofobik, ırkçı ve sermaye dostu hareket için "aileyi ve çocukları queer tehdide, homoseksüelliğe karşı savunmak" iddiası, birleştirici ve geniş kesimleri etkisi altına alan bir siyasi etki yaratıyor. Asıl olarak "korku" üzerine yükselen bu etki, kapitalizmin geldiği aşamada ekonomik, siyasal, toplumsal krizlerin ağırlaşan etkisi altında giderek daha fazla ne olacağını bilemez, kaygı yaşar hale gelen halk kesimlerini aşırı sağcı ve gerici güçlere yedekliyor. Tam da bu nedenle korkuları derinleştirerek gerçekte kadınların yaşamsal haklarını daha da kötüye götüreceği olan politikalar üretilmesine rıza yaratma zemini sağlama çabası var. Ve elbette buna karşı yürütülen bir kadın mücadelesi de...

‘ERKEK MAĞDURİYETİ’NDEN ‘HOMOSEKSÜELLİK TEŞVİKİ’NE

Türkiye’de toplumsal cinsiyet gündemi, daha çok kadına yönelik şiddet ve çocuk istismarı gibi gittikçe derinleşen ve sürekli kanayan dertler çevresinde şekilleniyor. Gündem şiddet ve istismar olduğu sürece, iktidarın kendi muhafazakar ve gerici iddialarını meşrulaştıran, güçlendiren bir yön değil, zayıf karnını oluşturuyor. Aile ve aile

değerlerine yapılan vurgular, hayatın acı gerçekleri karşısında boşa çıkıyor. Gürültücü "boşanmış erkekler" güruhunun yarattığı nafaka tartışması örneğin... "Ailenin korunması" ile bağının kurulması mümkün olmayan bu tartışmada öne çıkarılan "erkeklerin mağduriyeti" oldu. Ve bunun geniş kadın kesimleri açısından bir karşılığı yok. Nafaka, yoksul sınıflardan kadınlar için en temel yaşamsal ihtiyaçların karşılanabilmesi, zengin sınıflardan kadınlar için ise sınıfsal birikimlerden paylarını almak gibi çok temel farklar içerirse de toplamda kadınların bir bütün olarak vazgeçmeyeceği/vazgeçemeyeceği hak olarak bir ortak kesen. Nitekim, KADEM'in bile "tümüyle ortadan kaldırılması hakkaniyetsiz olur" dediği, kimi AKP'li kadın vekillerin "nafaka hakkı İslam dininin de öngördüğü bir hak, ortadan kaldırmak yanlış" diyerek parti toplantılarında dillendirdiği bir konu. Aynı şey çocuk istismarcılarına af yasası için de geçerliydi. Nafaka ve çocuk istismarcılarına aftan bugün İstanbul Sözleşmesi'ne ve hatta Netflix'teki dizilere kadar ulaşan tartışmalar biraz da bu nedenle "homoseksüellik teşviki yapıyorlaaaarr", "yaratılışımızı bozuyorlaaaarr", "eş cinselliği özendiriyorlaaaarr", "aile düzenini bozuyorlaaaarr" bağirtısına dönüşmüş durumda.

Son günlerdeki tartışmada "kadınlara aşırı haklar verildiği için kadınların çok şımarmış ➡

► olması” iddiasının daha az, “ailenin, çocukların ve dinin, örfün, geleneğin, kutsalların korunması gereğinin” daha çok vurgulanması bir tesadüf değil, öğrenilmiş bir taktik de aynı zamanda. Ve KADEM’in bile “harcandığı” bu tartışma zemininden şöyle bir öngörü çıkarmak da zor değil: Kısa ve orta vadede LGBTİ’leri en önce, fütursuzca hedefe koyacak bir saldırı furçası kapıda. 2020 yılının “Aile Yılı” ilan edilmesi, İstanbul Sözleşmesi’nin “nas” olmadığını, değiştirebileceğinin söylenmesi, 6284 Nolu Şiddet Yasası’nın “uygulamada yarattığı mağduriyetin” giderilmesi için çalışma yapılacağına ilan edilmesi (ki bu mağduriyetin ‘erkek mağduriyetleri’ olduğu açık!), Medeni Kanun’da yıllar önce değiştirilen “Ailenin reisi erkektir” ibaresinden başlayarak farklı maddelerin “yerli ve milli bir eksenle tartışılabileceğinin” ifade edilmesi, ve tabii çocuk istismarcılarına af getirecek olan yasanın bu kez geniş kesimleri başka türlü ikna edecek söylemlerle gündeme getirilmesi ihtimali...

Tüm bunlar topyekûn bir saldırının parçaları olarak karşımızda.

SIRA KADEM'E NEDEN GELDİ?

KADEM, herhangi bir örgüt değil. 28 Şubat sonrasında, varlıklı muhafazakâr ailelerin yurt dışında okuyan, AKP döneminde politik, ekonomik, sosyal alanlarda yıldızı parlayan, “konforlu” hayatlarıyla partinin kadın tabanından epeyce ayrılan kadınlardan müteşekkil bir yapı. Yani bir AKP Kadın Kolları değil, ama AKP’nin kadın kollarından zaten beklemediği, “politika yapıcılık ve think-tank kuruluşu” olma işlevini yerine getiren, bunun için tüm olanakların seferber edildiği iktidar güdümlü bir yapılanma.

Bu konumlanışlarıyla partinin üzerinde yükseldiği desteği oluşturan geniş kadın kesimlerinin yaşamsal sorunları, ihtiyaçları ve tartışmalarıyla

kesinlikle örtüşmeyen bir yerdeler. AKP’nin “kanaat önderi” olma vasfıyla konfor alanı sunduğu, çoğunluğu erkek “ilişik entelektüellerin” hiç haz etmediği, “bilmiş kadınlar” olarak görülüyorlar. Söyledikleri ve yaptıkları, gerçekte kadınların eşitlik haklarını geriye götürüyor olmasına rağmen, iktidarın en gerici klikleri açısından “kabul edilemez” bulunuyor.

Bu gerilimli var oluşu, bizzat “Reis”in kanatları altında konumlanarak aşmaya çalışan KADEM, ne oldu da tüm güç, konfor ve iktidar birikimine rağmen hedefe kondu/konabildi?

KADEM, yapılan tüm kadın düşmanı düzenlemelere meşruiyet kazandırmaya dönük bir ze-

min oluşturmak için çabaladı. “Toplumsal cinsiyet eşitliği” kavramının karşısına “toplumsal cinsiyet adaleti”ni yerleştirerek, kadınların eşitlik mücadelesini ‘modernizm tarafından dayatılan ve kadını erkekle eşitlemesi nedeniyle mağduriyete yol açan, yetersiz ve tek tipleştirici bakış’ olarak lanse edilmesinde büyük rol oynadı. Gelişen noktada toplumsal cinsiyet kavramının dahi kullanılmasına katlanamayanların bağır bağır bağır ettiği bir memleket tablosunda, KADEM bile okun ucunda.

Yani göstere göstere bilenen bıçak, sarıldığı kını delip, bileyenin elini kesiyor şimdilerde. Söylemde “kadın alanında fikri bir bütünlük, kadınları güçlendiren bir politika eksenini” yaratma hedefi ile gerçekte ataerkil, din eksenli, “fıtrata” dayalı, aynı zamanda da sermaye dostu bir zeminde yürümek arasında muazzam bir çelişki olduğu için, bile isteye yarattıkları fikri zeminin güçlendirdiği kesimlerin saldırılarına açık olmaları kaçınılmaz.

Nitekim, KADEM Başkanı Saliha Okur Gürmükçüoğlu’nun son tartışmanın ardından yayımlanan röportajında verdiği yanıtlar, kendilerine yönelik saldırı kampanyasını yürütenlerle aynı zeminde konumlandıklarını açıkça ortaya koyuyor.

Kimi kadın yazarlar “kadın hareketinin neden KADEM’e destek olmadığını” sorgulayan yazılar yazmış. Bence tüm bu olan biten karşısında KADEM’deki kadınların oturup düşünmesi lazım; kadın hareketinin bu zamana kadar ısrarla “eşitliğin en temel hak olduğu, eşitlikten vazgeçmenin tüm kadınlar için ciddi sonuçlar yaratacağı” üzerine söyledikleri ne kadar da haklıydı!

Yani, KADEM’in dayanak olduğu, eşitliğin altını oyan zihniyetin karanlık dünyası tüm kadınlar için tehlikeli...

Nafakaya göz diken devletliler şu hesaba bir baksın!

Merve GÖKDEMİR
Tuzluçayır Kadınları
Dayanışma Derneği

Merhaba, 28 yaşında, 2 erkek çocuk annesiyim. Boşanalı 3 yıl oldu ve iki oğlum için 300'er lira nafaka alıyorum, yani toplamda 600 lira. Benim neyime yetecek çocuklarımla birlikte bu para? Çalışmıyoruz diye aç mı kalalım, sefil mi olalım çocuklarla? Sokakta mı yatalım ya da dilenelim mi, ne dersiniz?

Evim 1+1 kapıcı dairesi ve 300 lira kira ödüyorum. Çocuklarımın biri 6, diğeri 9 yaşında. Bırakabileceğim kimse olmadığı için çalışma imkanım da yok. Tek başıma bir kadın olarak koskoca Ankara'da mücadele veriyorum ve duydum ki devlet kadınlara hak olarak tanınan nafakayı kesecekmiş. Şimdi devlete sorularım var. Kendim'i ve benim durumumda olan kadınları düşünerek bir hesap yap-

malarını istiyorum. Benim aldığım 600 lira nafakanın 300 lirası kiraya gidiyor. Geriye kalan 300 lira. Bu 300 lirayla ne yapabilirim sizce? Doğalgaz mı alayım, elektriği, suyu mu ödeyeyim yoksa evin, çocukların ihtiyacını mı karşılayayım? İki

oğlum da okula gidiyor, yoksa onların okul masraflarını mı karşılayayım?

YILLARCA EZİYET ÇEKİP,
SUSUP OTURALIM MI?

Ben bu 600 lira nafaka bana yetmezken siz devletimizin başındakiler neyin kafasını yaşayıp da nafakayı kesmeyi düşünüyorsunuz? O zaman biz kadınlar hiç yaşamayalım, çocuklarımıza bakmayalım? Yıllarca koca kahrı çekip, bir de o kocalara çocuklar verip, üstüne üstlük eziyet görüyorsak ne yapalım? Yıllarca boynumuzu eğip susup eziyet mi çekelim? Boşandıktan sonra o kadar eziyet çekmişken, çocuklarıyla ortada kalmış bir kadınken bu nafaka gözünüze mi battı?

Biz Tuzluçayır Kadın Dayanışma Derneği olarak buna göz yummayacağız, bizim daha fazla sabrımızı taşırmazlar! Biz kadınlar bir araya geldik mi üstesinden gelemeyeceğimiz hiçbir şey yok. Ve hiçbir zaman da haksızlıklara boyun eğmeyeceğiz. Bu böyle bilinsin!

Hayatımı vermişim, nafaka benim hakkım

Hafize BULUT
Sincan - Ankara

Kadınların boşandıkları kocalarından aldıkları nafakanın sınırlandırılması ile ilgili tartışmalar bir süredir gündemde. Biz de Sincanlı kadınlarla Ertuğrulgazi Mahallesi semt pazarında nafaka hakkında ne düşündüklerini konuştuk. Kadınların çoğu boşanan kadınların nafaka alsa da almasa da mağdur edildiğine, büyük zorluklar yaşadığına dikkat çekti.

KAĞIT ÜSTÜNDE HAK VAR
AMA KADINA KORUMA YOK

Adliyede zabıt katibi olarak çalışan bir kadın nafaka hakkında kadınların her türlü mağdur edildiğini anlatıyor: "Nafaka veriyorum diye kadınlara karşı çok fazla sivrileşen erkekler var, sırf bu yüzden cinayet bile işleniyor. 'Ben bu kadına niye bakıyorum hâlâ' diye düşünüyor ve kendi kendine kinleniyorlar. Devlet nafaka hakkını veriyor ama kadını korumuyor. Ama diğer yandan kadın boşandığında toplum tarafından dul damgası yiyor ve iş bulamıyor, erkeğe hiçbir şey olmuyor. Benim nazarımda nafaka haklı alınır, ama işleyişte durum farklı olabiliyor."

NAFKA ÖDEMEMEK İÇİN
MAAŞLARINI GİZLİYORLAR

Pazarda karşılaştığımız bir başka kadın ise "Nafakanın amacı kadınların yeniden hayat kurana kadar ayakta durabilmesini sağlamak. Ama erkekler öyle bir duruma getiriyor ki, nafaka ödememek için maaşını göstermeyenler var. Bu durum bence erkekleri hiç de mağdur yapmaz, artık evlenince mallar bile bölüşülüyor. Gerçi erkekler malı mülkü de kaçıyor da... Almalı bence kadınlar, sonuçta çocuklar da

çoğu zaman kadında kalıyor" sözleriyle paylaşıyor düşüncelerini. Sohbetimiz devam ederken söze giren bir kadın ise iş yerinde "Gerekirse sigortasız çalışırım, çalışmıyorum der nafakadan kurtulurum" diyen bir erkek iş arkadaşı olduğunu anlatıyor.

DEVLET DESTEK OLMALI

Pazarlık yapan bir kadın ise devletin bu konuda sorumluluk alması gerektiğini belirtiyor; "Bizim ülkemizde boşanan kadınlar çok zorluk yaşıyor, bunun giderilmesi sadece nafakayla olmuyor, devletin de desteği gerekiyor. Erkek ekonomik olarak zor durumdaysa devlet kadına destek olabilir. Belli bir oranda destek verebilir hatta çocuğuyla birlikte sigortalı olarak çalışabileceği bir iş bulabilir. Bunu devletin yapması çok kolay. Kadınların evde oturup çocuk bakarak nafakayla geçinmesi bana saçma geliyor. Gerçi 300 lira nafaka alan kadınlar var, bu parayla da geçinilmez ya..."

ÇALIŞMAMIŞIM, OKUMAMIŞIM,
ÇEK GİT DERSE BEN NE YERİM

Çocuklarıyla pazara gelen bir başka kadın da duruma göre karar verilmesi gerektiğini, tek tip bir uygulamanın adil olmayacağını düşünüyor; "Mesleği olmayan bir kadından ev hanımı olmasını bekleyerek evleniyorsun, boşanınca da iş yok güç yok! O kadın ne yapacak, böyle bir kadın için tabii ki nafaka gerekli."

Eşyle birlikte pazarlık yapan bir başka kadın ise şöyle konuşuyor: "Niye bırakacakmışım hakkımı! Ben de yıllarca emek verdim aynı işe, yaşım 43, çocuğum var. Yarın 'Çek git' derse ben ne yiyeceğim. Çalışmamışım, okumamışım ben ne yapacağım. Ben üç çocuk yapmışım, hayatımı vermişim benim de hakkım. Valla söke söke alırım."

Çocuğum için bile nafaka talep etmedim ama şimdi altından kalkamıyorum

Merhaba Ekmek ve Gül okurları,

Ben ataerkil adalet sisteminden nasibini almış bir kadındım. Yirmi yıl süren kötü bir evlilikten yedi sene evvel boşanarak kurtuldum. Fakat boşanmanın bedeli de hiç kolay değil. Boşanma sürecimde boşanmanın kolay olması için çocuklarım ya da kendim için herhangi bir nafaka, tazminat vs. talep etmedim. Eğer nafaka talep etseydim eski eşim boşanmayı kabul etmemek için elinden geleni yapacaktı ve uzun yıllar mahkemelerde uğraşacaktım. Büyük kızım 18'ini doldurmuştu, küçük kızım velayetini üstüme alarak boşanıp, ailemin yanına yerleştim, fakat kısa zaman içinde hata yaptığımı anladım. Sonuçta çocuk ikimizin çocuğuydu ve onun da sorumlulukları vardı. Uzun zaman eski eşimden hiçbir yardım talep etmeden çocuğuma baktım. Kızım büyüdükçe masrafları çoğaldı ve artık altından kalkamıyorum. Bu durumda nafaka talep etmek istedim ama böyle bir hakkım olmadığını öğrendim. Bunu eski eşime söyleyip resmi olmasa da yardım etmesi gerektiğini söyledim, "Boşanmayı sen istedin, şimdi sonuçlarına katlan" dedi.

Hiçbir kadın mutlu yuvasını terk edip kendini ve çocuklarını mağdur etmez. O yuva yıkıldıysa bunun çok büyük sebepleri vardır. Bu bedellerin gerek erkek tarafı gerekse kanunlarımız dolayısıyla kadına yaşatılması büyük haksızlık.

Geldiğimiz süreçte nafaka hakkımız bile elimizden alınmaya çalışılıyor. Aslında yapılmak istenen, "Boşanma, kes sesini, otur!" demek istiyorlar. Sonuçta boşansak da, sesimizi kesip otursak da olan biz kadınlara oluyor.

Handan/Mamak - ANKARA

Geri gönderme kararı mülteci kadınlar için ne anlama geliyor?

Tuğba DEMİRCİ YILMAZ

**Altınbaş Üniversitesi Sosyoloji Bölümü
Öğretim Üyesi**

Istanbul Valiliği "Düzensiz Göçle Mücadele" kapsamında, kentte kaydı olmayan mültecilerin 20 Ağustos'a kadar kayıtlı buldukları illere gönderilmeleri için çalışma başlattı. Türkiye'ye yasal olmayan yollardan girdiği belirlenenler ise sınır dışı edilecek. Valilik, İstanbul'da 547 bin 479'i Suriyeli, toplam 1 milyon 69 bin 860 kayıtlı yabancı bulunduğunu açıkladı. Peki yaşadıkları savaş, travma ve insan hakları ihlallerinin ardından Türkiye'ye gelmek zorunda kalan özellikle kadın mülteciler bu karardan nasıl etkileniyor, Türkiyeli kadınlar ne yapmalı?

1- GERİ GÖNDERME KARARI MÜLTECİLERİ NASIL ETKİLİYOR?

Öncelikle şunu hatırlatalım; zaten savaş nedeniyle travmalara, çok korkunç acılara maruz kalmış insanlardan söz ediyoruz. Ailelerinden insanları yitirmişler, hayatları ve tabii ki maddi olanakları da bir anda alt üst olmuş. Dolayısıyla ciddi bir korku yaşıyorlar ve buradaki hayatları da travmalarla örülmüş durumda. Almaları gereken ücretin üçte birini alıyorlar, çocuklar çalışıyor, kadınlar çok fazla bakım yüküyle karşı karşıya. Zaten yabancı bir toplumda var olmak, o dili konuşamamak, insanlarla iletişime geçememek gibi problemleri var. Şimdi bir de geri gönderme tehdidi eklendi. Bu korku nedeniyle evlerinden çıkamayan mülteciler hayatlarına devam edemiyorlar. İşine gücüne gitmekte zorlanan, Suriyeli olduğunu belli etmemeye çalışan, konuşmasından anlaşılacak diye endişelenen insanlar var. Şimdi savaş şartlarına tekrar dönme riskiyle karşı karşıya kaldılar. Mültecilerin bir kısmı buraya siyasi nedenlerle sığındı, rejim aleyhtarı olanlar var, geri gönderildiklerinde rejimle yüz yüze kalma korkuları var. Bu konuda herhangi bir gelişme olmadan, ağır insan hakları ihlallerinin olduğu ortama gidecekler, Suriye'nin farklı bölgelerinde yaşam güvenliği hâlâ tehdit altında ve rejim bu insanları halen takip ediyor. Dolayısıyla ciddi anlamda ikincil travma yaşıyorlar.

2- GERİ GÖNDERİLDİKLERİ YERLERDE MÜLTECİLERİ NELER BEKLİYOR?

Bir kere yeniden, sıfırdan yaşamlarını kurmak zorundalar. Zorunlu göç süreçlerinde, insanların savaş vs. nedeniyle hareket ettikleri dönemlerde bunun acısını öncelikle ve en çok kadınlar çekiyor. Evdeki insanlara bir öğün yaratmak, çocuğa bakmak, ev halini kurmak çok büyük bir sorun ve bu yük kadınların üzerinde. Bir öğün yemek atladığınızda ya da karnı doymayacak kadar yemek verdiğinizde bunu çocuğunuza anlatamazsınız. Bunlar o evde annenin, kadının meselesi haline geliyor. Kadınların üzerinde ciddi anlamda maddi ve manevi bir yük var. Ülkelerinde savaş sona erse de hayatı tekrar elde etmenin çok büyük zorlukları olacak. İnsanların savaşta önceki maddi ve fiziki imkanları büyük oranda zarar gördü, dolayısıyla geri gönderildiklerinde yeniden fiziksel olarak bir ev ortamı kurmak bile çok zor. Örneğin meslek sahibi kadınlar iş kaybına uğradılar, şimdi o kadınlar mesleklerine dönebilecek mi? Türkiye'de doğan nüfus geri gönderildikleri yerlerde eğitim, iş olanaklarına sahip olabilecekler mi? Yanıt ne yazık ki olumlu değil.

3- 'GERİ GÖNDERME' SÖYLEMİ TOPLUMU NASIL ETKİLİYOR?

Mülteciler büyük şehirlere, örneğin İstanbul'a iş olanakları daha çok olduğu için, hayatlarını devam ettirme koşulları bir nebze daha fazla olduğu için geldiler. Türkiye içinde geri gönderildikleri yerler açısından düşündüğümüzde, geri gidilecek daha küçük kentler ve buralardaki halkı galeyana getiren bir söylem var karşımızda. Bir de o kente "sürgün" olarak gönderiliyorsunuz, siyasi bir boyutu da var bunun.

Suriyeliler bugün Türkiye'de neredeyse toplum olarak yoksullaşmamızla, ekonomik krizle özdeşleştirilen insanlar haline geldi. Büyük kentlerde bile bu kadar zorluk yaşanırken küçük kentlerdeki halkın metropollerdeki gibi farklı alışkanlıkları, dilleri, hayat tecrübeleri olan insan gruplarını kabul etmeye hazır olduklarını söyleyemeyiz. Üstelik geri gönderildikleri küçük kentlerde de konut, iş sıkıntısı var. İnsanların yeni bir iç göç hareketiyle farklı yerlere zorla gönderilmesi, buralarda yeniden çok büyük sıkıntılar yaratacaktır. Daha gündelik, mahalle arası sorunlar ortaya çıkacak. Bu yerel sorunlar çok ciddi boyutlara ulaşabilir. Üstelik geri gönderme sürecinin ortaya çıkabilecek bu türden ciddi sorunlar konusunda hiçbir önlem alınmadan başlatıldığı düşünüldüğünde korkunç olayların patlak vereceği öngörülebilir.

Şimdiye kadar "Ülkenizi niye savunmadınız" sorusuna yanıt vermeye çalışıyorlardı: "Çünkü düşmanı belli olmayan bir savaş var ve bir gün salonumun ortasına bir bomba düşebilir!" Şimdi bir de şunu anlatmaları gerekecek; "Neden kaldınız, kaçak mı kalıyorsunuz..." Bunlar bir çok şeye sebep olabilir; örneğin ev sahiplerinin kiralari artırmasına, çalışma yaşamında daha fazla simsarların, komisyoncuların kucacağına düşmelerine, kalanların sürekli sorgulanmasına... Kötüleştiren koşullar ise öncelikli olarak kadınların bedenlerine ve emeklerine saldırı olarak döner.

4- TÜRKİYELİ KADINLAR NE YAPMALI?

Türkiyeli kadınlar olarak almamız gereken tutum çok net; birlikte yaşamın şartlarını oluşturmak zorundayız. Suriyeli mülteciler bir savaş yüzünden buradalar, kimse keyfinden buraya gelmedi. Aynı şekilde bizim de başımıza gelebilir, ama bu empati kesinlikle yeterli değil.

Bugün yalnızca bir "geri gönderme" sorunuyla değil, insan haklarının yerleşmesi, temellenmesi ve teşkilatlanması açısından da net bir sınavla karşı karşıyayız. Bunu hak temelli bir siyaset yürütebilmenin imkanı olarak da değerlendirebiliriz. Hepimiz için daha insani yaşam şartlarının yaratılması için perspektifler geliştirmek için bu süreci değerlendirmeliyiz.

Dayanışmayı kurmak konusunda özellikle kadınlara çok iş düşüyor. Çünkü bu tür zorunlu göç hareketleri ilk önce ve en çok kadın ve çocukların hayatını etkiliyor. Bu durumun Türkiyeli kadınlar, özellikle de siyasi olarak aktif kadınlar için çok ciddi bir sınav olduğunu düşünüyorum. Hayatın alt üst olması ne demek bunu en iyi biz biliriz.

Suriyeli insanların varlıklarıyla bu toplumun dönüşmesine de çok büyük katkılar yapacaklarına inanıyorum; hem göç siyasetinin yeniden gözden geçirilmesi anlamında, hem kültürel anlamda hem de Türkiye gibi etnik siyasetin olduğu bir ülkede, bu etnik siyasetin de yeniden gözden geçirilmesi için bir avantaj durumundalar.

İsimleri erkeklerin gölgesinde kalan kadınlar...

Şenay KUMUZ

Kimi kadınların kendi başarıları, varlığı, meziyetleri, geleceğe katkıları ne kamuoyu tarafından görüldü ne de tarih tarafından yazıldı... Başarılarını hayatlarındaki erkeklerin gölgesi altında sürdüren nice isim yıllar sonra ortaya çıktı. Önereceğim filmlerin ortak özellikleri de;

tarihte yer alan kadınların, kadın olarak verdikleri kimlik mücadelesi ve başarılarının erkeklerin ya da erkek egemen dünyanın gölgesinde kalmaları... Aradan geçen yüzyıllara rağmen halen birçoğumuz bu kadınların başarılarından, erkekler tarafından gölgelenen varlıklarından habersiz. Gelin, birlikte bu sinema kuşağıyla gölgede kalan, öteki olan, hakkı yenen kadınların varlıklarını ortaya koyan filmlere bakalım...

İSMİNİ KAZANAN BİR KADIN: MARY SHELLEY

"İstraptan kurtulmak için mücadeleyi öğrenmeseydim, kendi sesimi bulamazdım"

Bu sözler, yıllarca korku filmi olarak izleyiciye sunulan "Frankenstein" romanının yazarı Mary Shelley'e ait. Mary, ilk kült romanı "Frankenstein"ı yazdığında henüz 18 yaşındaydı, ancak kendi ismiyle, kendi varlığıyla tanınmadı.

Mary Shelley filmi, Shelly'nin yaşamını sürdürdüğü 18 yy. koşullarını da çok iyi anlatan bir sinema filmi. İzlediğimiz görüntülerin son derece sinematografik bir biçimde verilmiş olması filmin konusu kadar görseleliğini de çekici kılıyor. Kimileri için fazla durağan olabilecekken benim için son derece sürükleyici bir film olduğunu söylemeliyim. Mary, film boyunca sürekli kimlik bunalımı yaşayan, annesini örnek alan fakat kendi cümlelerini kuramayan bir yazar adaydır. Annesi gibi kadın hakları savunucusu olmak isteyen genç kadın, deneyimlediği zor hayat koşullarında, 18 yaşında kitabını anonim olarak yayımlar. Filmin devamında bir kadının kendi ismini kazanabilmesi için verdiği mücadele izleyici için de sürükleyici bir hal alıyor.

BÜYÜK GÖZLER

1950'li yıllarda Amerikalı Ressam Margaret Keane'in kocası Walter Keane'a karşı verdiği güç mücadelesini anlatıyor "Büyük Gözler". Şiddet gören, yaptığı tablolardan tek bir tanesine bile "benim tablom" diyemeyen, ancak oldukça yetenekli bir kadın Margaret. Yaşadığı şiddete karşı ve el konulan emeği, kimliği ve yeteneği için mücadele ediyor. Tabloların kendisine ait olduğunu ispatlamak için çetin bir hukuk savaşı veren Margaret, bu savaşı kazanıyor. Şimdi mi? Amerika'nın en önemli ressamlarından biri olarak anılıyor...

ÖTEKİ EINSTEIN: MILEVA MARIC

Orijinal adı Mileva Maric: The Other Einstein olan 2001 yapımı filmde dünyaca ünlü bilim insanı Albert Einstein'ın başarılarının ortağı olan, ancak bu başarıları hiç takdir edilmeyen, görülmeyen bir kadının yaşamına şahit oluyoruz. "Öteki Einstein" Albert Einstein'ın ilk eşi Mileva Maric. Öğreniyoruz ki Einstein'ı 'Einstein' yapan, onu meşhur eden, teorilere katkısı azımsanmayacak nitelikte olan Mileva Maric'miş. Maalesef teorilerinin kaynağı olan kadın sadece aşkla anılan bir kadın olmanın ötesine geçememiştir kocası Einstein'ın hayatında. Yine de tüm bu yok sayılmaya rağmen Mileva'da başarılarını ve ismini bu karanlık gölgeden kurtarmak için mücadele eden ve yaşamıyla, uğraşısıyla adını tarihe yazdıran bir kadın oluyor.

THE WIFE: NOBEL ADAYININ KARISI

"Her başarılı erkeğin arkasında mutlaka bir kadın vardır" cümlesinin ikiye bölünmüşlüğü tam olarak bu filmde görmek mümkün. Öğrenciyken yazarlığa yönelen kadın karakter yine popüler bir erkeğin gölgesinde kalıyor ve hatta aşık olduğu bu adamla evlenebilmek için yazarlıktan vazgeçiyor. Nobel ödülü almayı yıllarca bekleyen yazarın evine gelen telefonla başlayan filmde Nobel'in gerçek sahibinin kim olduğunu da görüyoruz.

KENDİNİ KEŞFEDEN BİR KADIN: COLETTE

Fransız yazar Sidonie - Gabrielle Colette'in hayatını anlatan film, Fransa'nın bir köyünde yaşarken yolu evlilikle Paris'e düşen ve kendi benliğini, yeteneklerini burada keşfeden Colette'i, bu yeteneklerin üstüne çökerek onun emeğini ve duygularını sömüre sömüre başarıya ulaşan bir kocayı görüyoruz... Bu, hem kurtuluş, hem kendini bulma, varlığını keşfetme hikayesi aynı zamanda. Kocasının kullandığı isim olan Willy ile 'Claudine'i yazmaya başlayan ve kocasının dünyaca ünlü bir yazar olmasını sağlayan Colette'in fırtınalı hayatı onu içindeki Colette'i keşfetmeye zorluyor. Colette, ne yapmak ve ne olmak istediğini bilen, yeteneği çalınan bir kadının mücadelesiyle göz göze getiriyor bizi. Toplumsal yaklaşımların da konu edildiği filmde, tıpkı Mary Shelley filminde olduğu gibi "Kadın yazar olamaz, kadınların yazdıklarını kimse okumaz, erkekler varken kadınlara da ne oluyor" yaklaşımı görülüyor.

Türkiye'de de birçok yazar kadının kendi adları konulmadan yayımlanmış eserlerinin olduğunu bilmek için kahin olmaya gerek yok, tarih zamanla bunu da açığa çıkardı, diliyoruz onlar da beyaz perde de görülmeye değer bulunsun...

ÇALIŞMASI DA AYRILMASI DA AYRI DERT: Ah bu taşeronluk!

Hande KÖSE-Nursel İNALCIK
Yenimahalle / Ankara

Ankara'nın Yenimahalle ilçesinde bir hastanede çalışan Sevda hem işe girme sürecinde, hem çalışma hayatında, hem de işten ayrılma sürecinde büyük zorluklar yaşayan bir kadın. Kadro ve sendika mücadelesi verirken çalıştığı hastanede yeni ihale yapılması nedeniyle işten çıkarılan ve 10 yıllık tazminatını alamayan Sevda, arkadaşlarıyla birlikte Sağlık Bakanlığına dava açtı.

'KADROLU VE SENDİKALİYSAN HAKLARIN VAR'

Sevda'nın işe başlaması ailesinin baskısı nedeniyle oldukça zor olmuş. Çalışma isteğinden asla vazgeçmemiş, uzun uğraşlar sonucu işe girebilmiş, çalışma hayatında kadın-erkek arasında oldukça büyük farklar olduğunu daha iyi anlamış. Çalışma hayatı boyunca iş arkadaşlarıyla verdikleri en büyük mücadelenin kadro ve sendika mücadelesi olduğunu anlatıyor.

Kadrolu ve sendikali işçilerin mesai ücretleri, iş güvencesi gibi birçok hakkı olduğunu, kendileri taşeron işçi oldukları için en ufak bir sorunda bile karşılarında ne şirketten ne de hastaneden bir muhatap bulamadıklarını söylüyor. Sevda, bundan altı ay kadar önce yaptığımız sohbette de sendikaya üye olmanın maaş günlerinin sabit olmasını sağlayacağını ve şirketin işçilerin çalışma yerlerini istediği gibi değiştiremeyeceğini anlatmıştı bize; ancak birkaç ay önce hastanedeki yeni ihale nedeniyle işsiz kaldı.

10 YILLIK ÇALIŞMAYA 2 YILLIK TAZMİNAT!

Bütün çalışanlara çıkış veren firma isteyenleri tekrar işe alabileceğini, işten çıkanlara da yalnızca kendi bünyesinde çalıştıkları sürenin tazminatını ödeyeceğini söylemiş. Sevda ve 4 arkadaşı hastanenin taşınması ve kendilerini gönderecekleri yerin belli olmaması nedeniyle işten çıkışlarını almışlar o süreçte. Ancak 10 yıldır aynı hastanede çalışan Sevda'ya firma 2 yılı kapsayan sürenin tazminatını ödemeyi teklif etmiş. Bazı arkadaşlarının 20-22 yıllık personeller olduğunu anlatan Sevda bu tazminatı kabul etmediklerini ve Sağlık Bakanlığı ile hastaneye dava açtıklarını söylüyor.

DERDİNİ ANLATACAK MUHATAP YOK!

"Bağlı bulunduğumuz firma teminatımızı hastaneye yatırdı, hastane bize bu parayı ödemiyor" diyerek kadrolu olmadıkları için muhatap bile alınmadıklarını vurguluyor. Hastanenin taşınacağını ve kadrolu personellerin taşınan hastaneye birlikte gideceğini, kendilerinin kadrosu olmadığı için nereye gideceklerinin belli bile olmadığını, hastanenin kendilerine sahip çıkmadığını söylüyor. Sadece yemekhane değil ameliyathanede de aynı durumun söz konusu olduğunu ve ameliyathane personelinin 2 aydır maaş alamadığını da sözlerine ekliyor.

DANIŞIKLI DÖVÜŞ!

Hastanenin sendikayı kabul etmediğinin, sendikali olunca mesai ücretlerinin iki katına yükselmesiyle firmanın da sendikayı kabul etmediğinin altını çiziyor. "Aralarında resmen danışıklı dövüş var. Hastane firmayı, firma hastaneyi suçluyor" diye anlatan Sevda, arkadaşlarıyla birlikte açtıkları davanın sonuçlanmasını bekliyor.

Tuvaletten dinlenme odası!

Düşünün ki tanınmış bir kurumda çalışmaya başladınız. Böylesine büyük bir kurumda çalışıyor olmanın sevinci içindesiniz. Ve ilk çalışma sabahı heyecanla geldiğiniz iş yerinizde bölüm şefinizle tanışıyor sunuz. Size önce görevlerinizi, ardından kuralları ve kibarca haddinizi bildiriyor. İşsizlikten, parasızlıktan el mecbur, itiraz bile edemiyorsunuz. Şaşkınlık içinde çalışacağınız bölüme getiriliyorsunuz, yapılması gereken işler anlatıldıktan sonra giyinme ve dinlenme odanız gösteriliyor. 2 metrekare bile olmayan odada 2 dolap, 1 sehpa, 2 tabure ve bölümle ilgili bazı malzemeler var. En az 2 ya da 3 kişi kullanmanız gereken o muhteşem odanın içinde yat yuvarlan, o kadar geniş alan!

Bu arada kahvaltı ve dinlenme molanız 15 dk. Süreni akıllı kullan, domates ve salatalık gibi doğranması gereken, sana zaman kaybettirecek şeyler yeme, uzak dur onlardan! Süren başladı, çaycıdan - tabii o da çalıştığın bölümde varsa- çayını aldığı gibi odaya koş. Akıllıysan simit ye, çay iç sadece, sana zaman kaybettirecek şeylerden uzak dur. Yoksa süren dolarsa, şef de bu durumun üstüne gelirse işte o zaman yediklerin boğazında kalır.

Neyse zamanla kurumda arkadaşlar ediniyorsun, öğle tatilinde bölümünde ziyaret etmek için gittiğin arkadaşın odasına davet eder seni. Aman tanrım bu da ne, dinlenme odası diye verilen alanda, kapağı kapatılmış bir klozet tabure niyetine kullanılmakta, ortada bir küçük sehpa! Tuvaletten dinlenme odası. "Temizlik personeliniz, olmanız gereken yer bu" der gibi... Şaşkınlık içindesiniz değil mi? Şahit olduğum bu durum çalışan bir insan için çok aşağılayıcı ve insanlık adına utanç verici. Maalesef ki içinde bulunduğumuz ekonomik durum insanları böylesine zor şartlar altında çalışmaya zorluyor. Kendimizi şanslı bile buluyoruz, "Ya bir işimiz olmasaydı ne yapardık" diyerek zorla da olsa içimize bu durumu sindiriyoruz ve sindirtiyorlar maalesef. Bu konuyu çözüme bağlamak için çözüm üreten, çalışana değer veren bir kurum lazım. Bunun için insana yakışır muamele, insanca yaşam ve saygı görmek için mücadelelerimiz devam edecek.

*Dokuz Eylül Üniversitesi
Hastanesinden bir işçi*

Adana HiltonSA'da grev var: BU ŞARTLARDA NEDEN OLMASIN?

Aylin HAN AYDIN
Adana

Bir otelde odaların her türlü temizlik ve düzeni "housekeeping" de denilen kat hizmetinde çalışan işçilerin sorumluluğundadır. Odaların temizliği, yatakların düzenli olması gibi kadınlara atfedilen işleri içeren bu hizmet alanında çoğunlukla kadınlar istihdam edilir. Türkiye Otel, Lokanta, Eğlence Yerleri İşçileri Sendikasına üye işçilerin greve çıktığı HiltonSA'da da durum aynı. Ücret sorunu çok yakıcı. İşçilerin yüzde 70'i asgari ücrete yakın bir ücretle çalıştırılıyor, sendika aidatı da kesilince ücretler 1900 TL gibi komik bir paraya düşüyor. Üstelik, 2014 öncesinde ve sonrasında işe girenler farklı ücretler alıyor. İşlerin yoğun olduğu kat hizmetlerinde asgari ücrete yakın bir ücretle çalışan kadınlar, ücretlerin iyileştirilmesi ve sosyal hakların yanında kendilerini hasta eden çalışma temposunun ve baskının da ortadan kaldırılmasını istiyor.

BU YÜKÜN SONU YA BEL FITİĞİ, YA BOYUN FITİĞİ

İşçilerden Nermin Özba-kır 17 yıldır kat görevlisi olarak çalışıyor. Bir işçinin 16 odadan sorumlu olduğunu, bunun ağır bir yük olduğunu, bunun "bedenen" de hissettiklerini şöyle anlatıyor: "Yatağı kaldır, yatağı çevir, yatağı çek... Sürekli tempo ve hareket... Ya bel fitiği, ya boyun fitiği oluyoruz, ya dizlerde ameliyat, ya sinir sıkışması oluyor. Mesai saatlerimiz 16 odayı yetiştiremediğimiz zaman performans düşüklüğü gerekçesi ile savunmamız alınıyor. Neden 16 değil de 14 oda olmasın? Neden biraz daha rahat bir tempoda çalışmayalım? Neden sürekli bir koşuşturma içerisinde olalım?"

SAĞLIK ÇALIŞANLARI 'SAĞLIK OLSUN' DİYEMİYOR, NEDEN Mİ?

Kim, hangi konuda sohbet ederse etsin lafın sonu 'Her şeyin başı sağlık' cümlesiyle konur, en büyük dertler için 'Sağlık olsun' denir... Ama bazen 'önce sağlık' olamaz, sorunlar da öyle kolay çözülemez.

Dokuz Eylül Üniversitesi Hastanesinde temizlik personelinin hekimine kadar biz çalışanlar sağlık koşullarına uygun koşullarda çalışmıyoruz. Kadro, iş güvencesi, ücret, özlük hakları ve sosyal haklar açısından düşünüldüğünde en mağdur grup temizlik işçileri ve hasta bakıcı personeller oluyor. Sağlık durumları elverirse de asgari ücrete çalışmaya devam ediyorlar.

Bel ya da boyun fıtıkları vardır ama ağır kaldır-

AİLECE GREVDELER

Özlem Kamışçı, eşi Barış Kamışçı'ya destek olmak ve çocukların geleceği için grev alanında. Grevin kazandıracağı kendileri için önemli olduğunu ifade eden Kamışçı, "Sosyal yardımları olur, en azından ikramiye alırlar. Bunlar daha da önemlisi çocuklarımız için destek olur. Maaşı biraz daha yükselir. Her şey pahalı. Benim çocuğum anaokuluna başlayacak, ücretli zaten. Günlük yemeğini kara kara düşünüyoruz. Bebeğimizin aylık maması 360-400 lira ediyor, en ucuz mama 60 lira, o da bir hafta gitmiyor. Alışveriş merkezine gidiyorsunuz, boş çıksanız olmuyor. Çocuklara bir hamburger yedirmeye kalksanız 50 lira. Bu şartlar altında çok zor oluyor. Evimiz kira değil, bir de kira olsa hiç yetişmez" diyor.

HAKARETTEN BASKIYA HER ŞEY VAR, SOSYAL HAK YOK!

4 yıldır aynı işi yapan Menfuze Filiz de aynı dertlerden şikayetçi. Acil gelen bir misafir olduğunda o hengame içerisinde temponun daha da arttığını ifade eden Filiz, "Bu tempo karşısında bu kadar ücreti hak etmiyoruz. Her şeyle karşılaşabiliyoruz. Misafirle biz içli dışlıyız. Başımıza her şey gelebilir. Bunu göze alarak bu işi yapıyoruz" diyor. Bu

'KADIN DOSTU' İŞYERİ SEÇİLMİŞ, AMA...

OLEYİS Çukurova Şube Sekreteri ve Kadın Komitesi Başkanı Hanife Yıldırım, kadınların en çok kat görevlisi olarak çalıştığını, otellerde kadınların ciddi meslek hastalıkları ile karşı karşıya olduğunu anlatıyor. Sendikanın bağlı olduğu Hak İş Konfederasyonu'nun 'kadın dostu iş yer'i projesiyle 2016 yılında HiltonSA'nın kadınların giyinme alanı, duş alanları, lavabo sağlaması nedeniyle 'kadın dostu iş yer'i seçildiğini söyleyen Yıldırım, HiltonSA'nın en ufak tozu, en ufak şikayeti kaldırmayan bir otel olduğunu ancak ağır çalışma koşullarının kadınları bel, boyun fitiği yaptığını söylüyor.

çalışma koşulları ile birlikte yöneticilerin hakaretlerinden psikolojik baskısına, yapmadığın şeyle suçlanmaya kadar her türlü baskı ile de karşılaştıklarını anlatan Filiz "Buna katlanamadık. En iyisi sendikamızın verdiği karar oldu. Bir AĞI olsun, sosyal yardım olsun, ramazanda verdikleri çek olsun... Utanç verici. Ramazan'da 88.80 lira verildi. Sadece personelin gideri konuşuluyor. Kazandırdığı konuşulmuyor" diyor.

mak zorundadırlar; el bileklerinden omuzlarından ameliyatlıdırlar ama tüm gün paspas atarlar; alerjileri vardır ama kimyasal temizlik maddelerine maruz kalırlar vb...

Sağlık-İş Sendikası temsilcilerine soruna yönelik çözüm arayışlarını sorduğumuzda şefler ve hastane idaresiyle defalarca görüştiklerini ancak sağlık raporu olan çok sayıda işçi olması nedeniyle uygun yerlerde görevlendirme yapılamadığı cevabını aldıklarını söylediler. Temizlik işinin zaten kendi başına sağlığı tehdit edici olduğunu, ancak personel sayısının yeterli düzeye çıkarılması ile sorunun azaltılabileceğini, bu konuda yapılan görüşmelerde de bir sonuç alamadıklarını ifade ettiler. Bir başka konu da şefler. Günaydın yok. Kolay

gelsin yok. Şefler gelir, kızar, söylenir gider. Bizler çalışırız; köle değiliz. Hastanemizin zor durumda olduğunu biliyoruz, özveriyle çalışıyoruz; ama biz aynı zamanda birer yetişkiniz, annemiz babayız; hakaretler duymak istemiyoruz. Güvenli bir işyerinde saygıyla çalışmak istiyoruz.

Biz sağlık çalışanları, kendi sağlığımızın da dikkate alınmasını istiyoruz. İşçi sağlığı ve iş güvenliğinin ilk kuralı yeterli sayıda personel çalıştırmaktır. Oysa hastanede 3 kişinin işinin bir kişiye yüklendiği bir tablo var. Temizlik işçisi arkadaşım Ayşe'nin de dediği gibi, bu konuyu sendika olarak da daha fazla gündeme almamız.

DEÜ hastanesinden bir işçi

NEŞ'E KAVGANIN MUSİKİSİDİR

Eren SARAN- Gülsüm TALİ
İzmir

İki buçuk ay önce Aliğa'da bir işçi kıyımı yaşandı. Belediye başkanı Serkan Acar, önce 22 şirket işçisini peyderpey işten çıkardı, arkasından 100 kadrolu işçi daha işten çıkarıldı. İki buçuk ayın sonunda bu sayı 187 işçiyi buldu. DİSK Genel-İş üyesi işçiler, ilk gün yaşadıkları şokun ardından Demokrasi Meydanı'na kurdukları çadırda mücadele etmeye başladılar.

Çadıra gelen, imza toplayan, bildiri dağıtan işçilerin arasında neşesiyle belirginleşen bir işçi var: Menşüre Özdemir. "İsmimin anlamı da neşeli demek" diyor. Menşüre ilk iki gün çok stresliydi. Menşüre'nin minyon bedeni yaşadığı şoka dayanamadı. İkinci gün yaşadığı sıkıntıdan bayıldı. Onu sonra bir daha hiç o şekilde görmedik neyse ki. Her çadıra gelişinde enerjisi yüksek, sloganlarda en önde, arkadaşlarına neşe dağıtan bir kadın işçi...

ZOR ÇOCUKLUĞUN GÜÇLENDİRDİĞİ DİRENÇLİ BİR KADIN

Menşüre'nin hayatı türlü zorluklarla ve ailesini ayakta tutma gayretiyle geçmiş. Aliğa'nın Yenişakran beldesinde, çiftçilikle uğraşan bir ailenin üç çocuğunun en büyüğü... O daha 9 yaşındayken annesini kanserden kaybetmişler. "Benden küçük bir erkek, bir de kız kardeşim vardı. Babam üçümüze de baktı. Ben de babama yardımcı oldum. Hem evin işlerini yapıyordum, hem de okula gidiyordum. 1999'da Yenişakran Belediyesine girdim, 7 yıl kütüphane görevlisi olarak çalıştım. 2006 yılında kadro-

muz geldi. Kadınlar bütün büro işlerini götürüyorlardı. Muhasebede şef yardımcılığı yaptım. Fen işlerinde, yazı işlerinde çalıştım. Şakran belediye çay bahçesini üç sene işlettim. Şakran'da toplamda 15 sene sorumlu olarak çalıştım" diyerek anlatıyor hikayesini. 2008 yılında evleniyor ve ikiz çocukları dünyaya geliyor. 2013 yılında kız kardeşini psikolojik rahatsızlıklar nedeniyle kaybediyor. Hem bu kaybın üzüntüsü hem de bankaların kardeşinin borçlarını tahsil etmek istemesi nedeniyle eşiyile birlikte zor bir süreç atlatıyorlar.

OY VERMEDİYSEN YA TEMİZLİK YA GETİR-GÖTÜR İŞİ

2014 seçimlerinin ardından çıkarılan Bütünleşir yasasıyla diğer arkadaşları ve Menşüre Aliğa Belediyesi'ne geçiyor. 3 sene kadın sığınmaevinde çalışıyor. Belediye başkanı Acar 'çok masraf oluyor' bahanesiyle kadın sığınmaevini kapatınca önce sosyal işlere gönderiliyor. Burada yaklaşık 40 dakika çalışabiliyor. 'Neden 40 dakika?' sorusunun cevabı ise Aliğa Belediyesi'nde işçilerin nasıl bezdirilmeye çalışıldığının bir örneği: "Yapmakla yükümlü olmadığımız özel işleri yapmamız istenince ben bu işi yapmam dedim, beni bu sefer kültür sanat kurslarının olduğu ASEV'e gönderdiler, orada temizlik yapıyorduk. Örneğin kurs esnasında tatlı yiyorlardı, ardından ellerini koltuklara siliyorlardı. Kutuları çöpleri ortada bırakıyorlardı. Sürekli temizliyorduk. Ben buna karşı tepkimi dile getirince bu sefer beni tamirhaneye gönderdiler. Burada da 1 seneye yakın çay

götürüp getirme, odaları temizleme gibi işleri yaptım. Bel fitiği olunca belediyeye ait binaya gönderildim. Beni konseye vermek istediler. Bu sefer kızdım. Sanki belediyede

tek çalışması gereken kadın sığınmaevinden gelenlermiş gibi bizi oradan oraya sürdüler. 5 sene boyunca mobbing gördüm. Kadrolu işçi olarak gelmeme rağmen sürekli temizlik işlerinde çalıştırıldım. Açıkça onlara oy verdik demeyen işçileri ya temizlik ya da getir götür işlerine veriyorlardı."

'ZORLUKLARI AŞARAK YAŞAMAYI BİLİRİM'

Son seçimlerin ardından da konseydeki işinden de alınıp kadrosunun görüldüğü fen işlerine gönderiliyor. 1 ay boyunca işlerinden olmamak için ne iş ver-

ilirse yapıyorlar. Birçok arkadaşı bu süreçte park bahçelerde, süpürge de hiç deneyimi olmadığı bir alanda çalışıyor. Menşüre bu süreci anlatırken "Bizim tek güvencemiz kadrolu olmamızdı. Çıkarmazlar diye düşünüyorduk. Kadrolu olduğumuz için kendimiz istifa edelim diye bu süreci yaşattılar. İlk taşerondan geçen arkadaşlar işten çıkarıldı. Bizi de önce deneyimli olmadığımız alanlarda çalıştırdılar, ardından 100 arkadaşım ile işten çıkarıldık" diye anlatıyor.

İşten çıkarılmalarının üzerinden geçen sürede Menşüre bir yandan iş bakıyor bir yandan da çadıra giderek hem kendi hem de arkadaşları için mücadele ediyor. En çok da çocuklarının geleceği için... Menşüre'nin eşi Engin de bir işçi. Çocukları Eren ve Ece, annelerinin işten çıkarıldığı günlerde ilkokuldan mezun olmanın heyecanını yaşamalıydılar. "Takdirle mezun oldular çocuklar, onların başarılarına bile sevinemedim" diyor Menşüre. "Benim ailem, eşim, çocuklarım arkamda... Sonuna kadar mücadele edeceğim. Kendi hayatımda da zorlukları aşarak yaşamayı öğrendim. Bu zorluğun ardından yine güzel günlerin geleceğine inanıyorum" diyerek neşesiyle mücadelesini birleştiriyor.

DİRENİP DE KAZANANLARI TANIDIM, BANA UMUT OLDU

Aliğa Belediyesine geçmeleriyle birlikte üye oldukları DİSK Genel- İş Sendikası'nın çatısında çalıştığı süre boyunca 1 Mayıs ve sendikasını sahiplenen Menşüre şimdi de kurdukları direniş çadırında Aliğa halkına haksız yere işten çıkarıldıklarını anlatıyor. "Daha önce farklı birimlerde çalıştığımız için fazla tanımadığım arkadaşlarımla şimdi daha yakın ve güçlü hissediyoruz. Bu mücadeleyi kazanacağız. Buna nasıl inanıyorum; çünkü halka kendimizi anlatıyoruz ve onlar da bizlere destek olduklarını söylüyorlar" diyor. En çok Genel İş 7 nolu şubenin ziyaretinin kendisine umut olduğunu ifade ediyor. "Damdan düşenin halini damdan düşen anırmış ya. İşte ben de daha önce İzmir'in farklı yerlerinde işçilerin nasıl işten çıkarılıp mücadele ettiklerini, kazandığını bilmezdim. Ege Üniversitesi işçileri ziyaretimize geldiğinde Özgür (Genç) hanım bize nasıl mücadele ettiklerini ve işlerine geri döndüklerini anlatınca bana umut oldu, onların deneyimleri de bana örnek oldu" diyerek kadrolarını alana dek bu mücadeleden vazgeçmeyeceklerini vurguluyor.

Nepal'de 111 bin inşaat işçisi kadın eşit ücret için örgütleniyor

Berivan BALKAY

Nepal'de 2019 Ulusal İşgücü Araştırması verilerine göre inşaat sektöründe yaklaşık 111 bin kadın işçi çalışıyor ve bu kadınların yaklaşık 103 bini kayıtdışı. Nepal'de son yıllarda üst üste yaşanan depremler inşaat sektörünü canlandırırken, ülkede erkeklerin işsizlik sorunu nedeniyle ülke dışına göçleri nedeniyle sektörde kadınlar çalışmaya başlamış.

Londra SOAS Üniversitesi'nin Nepal'de 100'den fazla inşaat işçisi kadınla yüz yüze görüşmelerle yaptığı araştırmaya göre kadınların yüzde 80'ini diğer ülkelerden gelen göçmen kadınlar oluşturuyor. Giderek daha fazla sayıda kadının çalışmaya başladığı sektör, halen erkek egemen bir işkolu olarak görüldüğü için kadınların en temel ihtiyaçları görmezden geliniyor. İnşaat alanında tuvalet, giyinme kabini gibi ihtiyaçlar karşılanmazken, etnik farklılıklar nedeniyle yaşanan ayrımcılıklar kadınların sorunlarını derinleştiriyor. Örneğin, Brahma bir kadın çalışma sırasında su içebilirken, Dalit bir kadın çalışırken su içtiğinde bu işten atma nedeni olabilir. Bu ağır işkolunda kadınların özgünlükleri ise hiç gözetilmiyor. Üstelik aynı işi yapmalarına rağmen erkeklerden daha az ücret alıyorlar. Bazı kadın işçilerin ifadesine göre erkek işçiler 1000 Rupi alırken, kadın işçiler 800 Rupi alıyorlar. İki yılı aşkın süredir inşaatta çalışan Sunita Tamang duruma ilişkin şöyle diyor; "Aynı işi yaptığım halde neden daha az para kazandığım konusunda bir fikrim yok. Müteahhitim, erkek işçilerin daha fazla iş yaptığını ve bu yüzden daha fazla ücret aldıklarını söylüyor." Taciz ve işyeri güvenliği gibi sorunlar da en sık rastlanan sorunlar arasında.

Kadınlar bu sorunlara karşı örgütlenmeye çalışıyorlar. Bu örgütlenme henüz çok yeni olmasına rağmen, daha şimdiden işçilerin günlük ücretlerinde az bir miktar artış oldu. Ancak sigorta, güvenlik, taciz gibi meselelerde henüz ilerleme kaydedilmedi. İşçiler hükümetin bir an önce koşulları iyileştirmek üzere devreye girmesini istiyorlar.

İSPANYA'DA EV İŞÇİSİ KADINLAR HAKLARININ PEŞİNDE

İSPANYA'DA yaşayan Latin Amerikalı ev işçisi kadınlar Uluslararası Çalışma Örgütü'nün (ILO) 2011 yılında hazırladığı ve ev işçilerinin haklarını güvence altına alan Ev İşçileri için İnsana Yakışır İş Sözleşmesi'nin imzalanması için harekete geçtiler. 22 Temmuz'da İspanya Başbakanı Pedro Sanchez yaptığı bir konuşmada, İspanya'daki ev işçisi kadınların sosyal güvenlik ve diğer haklara erişmesine olanak sağlayacak böylesi bir sözleşmenin onaylanması gerektiğini söylemişti. Ulusal İstatistik Enstitüsü'ne (INE) göre şu anda İspanya'da ev işlerinde çalışan yaklaşık 601 bin işçinin 528 bini kadın. Ev işçisi olarak çalışan kadınların ise yalnızca üçte birinin sosyal güvencesi var. Ev işçisi kadınların büyük çoğunluğunun göçmen kadınlardan oluşması, aynı zamanda göçmen yasalarında da değişiklik yapılması talebini beraberinde getiriyor. Kalıcı ikamet başvurusu için 3 yıl beklemesi şart koşulan işçiler İspanyol Göçmenlik Yasası'nın yeniden yapılandırılmasını talep ediyorlar. Çünkü bu şart, göçmen işçilerin 3 yıl boyunca sınırdışı edilmemek için her türlü kötü çalışma ve yaşam koşuluna boyun eğmek zorunda kalmasını da beraberinde getiriyor.

Nepal'de, İspanya'da ve Japonya'da kadınlar cinsiyet ayrımcılığının sorunlara karşı mücadele ediyor...

JAPONYA TÜRKİYE'DEN BİLE KÖTÜ!

RECEP Tayyip Erdoğan, 3 Temmuz'da gerçekleştirdiği Japonya ziyaretinden sonra "kadın üniversitelerine" dikkat çekerek Türkiye'nin de benzer bir adım atması gerektiğini söylemişti. Erdoğan'ın referans aldığı Japonya, toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin korkunç boyutlarda olduğu bir ülke. Japonya'da 1860'lara dek hüküm süren ataerkil samuray geleneğine göre kadının yeri evi, çocukları ve kocasının yanı sıra bir samuray kuralı daha da ileri giderek "kadınların sözlerinin hiçbir şekilde dikkate alınmaması gerektiğini" söylemekteydi. Bugün de Japon kadınlar açısından hayat halen çok zor. Dünya Ekonomik Forumu'nun 2018 Dünya Cinsiyet Uçurumu Raporu'na göre 149 ülke içinde Japonya 110'uncu sırada yer alıyor. Özellikle "politikaya katılım" ve "ekonomiye katılım" konusunda ancak 127. ve 115. olarak sınıfta kalıyorlar. Japonya bu ra-

kamlarla Türkiye'nin bile gerisinde!

Bu yıl patlak veren bir skandalda Tokyo Tıp Üniversitesi (TTÜ) giriş sınavında erkeklerden daha yüksek puan alarak başarılı olmalarına karşın, kadın adayların puanlarının bilerek düşürüldüğü, erkeklerin puanlarına ise eklemeye yapıldığı ortaya çıkmıştı. Puanlarla oynadıkları iddia edilen 10 üniversiteden biri olan TTÜ'nün yönetiminin, kadın doktorların evlenip çocuk sahibi olunca işi bırakacaklarını öne sürerek kendini savunması büyük tepkiye yol açmıştı.

Geçtiğimiz günlerde Japonya'da kadınlar işyerinde topuklu ayakkabı giyme zorunluluğuna karşı sosyal medyada #KuToo etiketiyle bir kampanya başlatmış, patronların kıyafet yönetmeliklerinde topuklu ayakkabı zorunluluğu şart koşmasını engelleyecek bir yasal düzenleme çağrısına 20 bin kadın imza atmıştı.

Çalışma ve Sağlık Bakanı Takumi Nemoto, kadınların sosyal medyada topluluk ayakkabı zorunluluğuna karşı başlattığı kampanyaya "uygun olanın işe topuklu ayakkabılarla gitmeleri gerektiğini" söyleyerek yanıt vermişti.

İŞ CİNAYETLERİNE VE İŞ KAZALARINA KARŞI KADINLARIN MÜCADELESİ Yolumuz engel dolu ama çıkmaz değil!

Hayatınız kimsenin insafına kalmamasın

BİR fabrikada sekiz yıl çalıştım. İki çocuğum var, ben çalışırken çocuklarıma annem bakıyordu. Fabrikanın mutfağındaki yemek tütünün patlaması sonucu ağır yaralandım. Bütün vücudum, ellerim, yüzüm birinci derece yanık oldu. Aylarca komada kaldım. Herkes benden umudu kesmiş. O zaman çocuklarım çok küçüktü, ortalıkta kaldılar.

Kazadan 4 ay sonra kendime geldim, tedavim çok uzun sürdü. Yüzüme, elim yamalar yapıldı. Uzun süre aynaya bile hiç bakmadım. Eve gelip bütün cesaretimi toplayıp aynanın karşısına geçtim, sonrası facia... Hayata küstüm, yıllarca dışarı çıkmadım.

İşyerine dava açmak istedim ama patronlar "Davayı kazanamazsın, biz sana emekli olunca kadar bakarız" dediler. Haklarımı bilmiyordum, kabul ettim. Uzun süre sigortamı ve masamı yatırdılar. 2008 krizinde habersiz beni işten çıkarttılar. Patronlarla konuşmaya gittim, "Artık iyi görünüyorsun, git çalış" dediler. Ağlaya ağlaya eve geldim. Ev kira, iki çocukla ben ne yapacağım? Ellerimi ve sağ-

ğımı kazadan dolayı kaybettim. Yeniden bir fabrikada çalışmıyorum. Çocuk bakma işine girmek istedim ama yüzümün haline bakan çocuklar korkuyordu. Ev temizliği işine de sağlığım el vermiyordu.

Yan tarafıma taşınan bir komşum işçi haklarından haberdardı, bana "dava aç" dedi. Beni bir avukata götürdü. Dava açtım ve kazandım. Halen devam eden davalarım var. Her şeyden önce hakkımı aramak bana çok iyi geldi. Zamanında dava açmadım diye pişmanım, hatta bu yüzden şahit bulmakta bile zorlandım. Çünkü kaza sonrası iş arkadaşlarım "dava aç" demişlerdi ama ben "Patronlarım iyi insanlar, onlar bana bakacaklar" diye kabul etmemiştim. Ne kadar hata yaptığımı anladım. Bütün hayatımı bir anda değiştiren insanlara güvenmek yerine en baştan hakkımı aramalıyım.

Umarım kimsenin başına böyle bir şey gelmez ama eğer gelirse kesin hakkınızı arayın. Hayatınız kimsenin insafına kalmamasın.

Tuzla - İstanbul

Pınar ABDAL
İSG Meclisi / Ankara

Türkiye'de ne yazık ki kadınların yaşadığı meslek hastalıkları, iş cinayetleri, iş kazaları daha da görünmez durumda. Bunun en büyük nedeni de kadın emeğinin getirildiği yer ve kadın emeğine ilişkin politikalar. Bunu iki noktada değerlendirmek gerekiyor. Zaten toplamda Türkiye'de işçilerin canlarının hiç kıymeti yok, üstüne kadınların hayatının hiçbir değerinin olmaması eklenince çarpıcı etkisi yaratıyor. Öte yandan kadınların çalıştığı alanlar, kadınların çalışma biçimleri ya da çalıştıkları yerde kadınların konumu da bu durumda çok etkili. Bir devlet politikası olarak kadın emeği giderek daha fazla kayıtdışı hale getiriliyor. Tarım, tekstil, ev işçiliği gibi kadın emeğinin yoğunlaştığı sektörlerde meslek hastalıkları, iş cinayetleri ve iş kazaları daha da görünmez hale geliyor.

KRİZ GÜVENCESİZLİĞİ, GÜVENCESİZLİK ÖLÜMLERİ ARTIRIYOR

Bir yandan da krizin çalışma koşullarını biz kadınlar aleyhine daha da sertleştirdiğini görüyoruz. Kriz dönemleri sermayenin çıkarlarını korumak ve sermayeyi krizden çıkarmak için işvereni koruma politikasının daha belirginleştiği dönemler oluyor. En güvencesiz çalışan kesimler, en çok etkilenenler haline geliyor. Kadınların ağırlıklı olarak cinsiyet rollerinin uzantısı olan işlerde çalıştığını, bir yandan ev ve bakım işlerini üstlendiklerini, çifte mesai yapmak zorunda kaldıklarını, bir yandan da kriz dönemlerinde daha da kötü çalışma koşullarına mahkûm edilen kesimler olduklarını düşündüğümüzde kadınların iş kazaları, iş cinayetleri ve meslek hastalıkları bakımından en fazla risk altında olan kesim olduğunu görüyoruz. Kriz süreçleri aynı zamanda denetimlerin azaldığı, kötü çalışma koşullarına daha çok göz yumulan süreçlerdir. Bu koşulları kadınlar daha sert yaşıyorlar. Çünkü kadınlar geçici, parça başı, part-time, uzaktan çalışma gibi esnek çalışma biçimlerinde daha fazla istihdam ediliyor, bu güvencesiz çalışma kadınlar iş kazaları

ve meslek hastalıkları yaşadığında kadınların haklarından yoksun halde bırakılmalarının da bahaneleri haline getiriliyor.

KADINLARI SUSTURMAYA ÇALIŞIYORLAR

Kadınların geçirdiği iş kazaları, meslek hastalıkları ya da yakınlarının geçirdiği iş cinayetleri sonrası kadınlar genelde susturulmaya çalışılıyor, patronlar kadınları baskı altına alıyor. Bunun çok basit bir nedeni var; işverenlerin kadınları işe almadaki en büyük nedenlerden biri ucuz, güvencesiz ve esnek çalıştırabilmeleri, kadını "uysal emek" olarak görmeleridir. Bu "uysallık" a bir de kadınların örgütsüzlüğü ekleniyor. Kadınların güvencesizliği örgütsüzlüğü de beraberinde getiriyor. Örneğin geçtiğimiz yıl iş cinayetinde yaşamını kaybeden kadınların yüzde 99'u, yani tamamına yakını örgüt-süzdü ve yüzde 75'i kayıtdışı çalışıyordu. Bu koşullarda çalışmayı kabul etmiş bir kadının hak arama mücadelesinin bastırılması, kadınların susturulması daha kolay görünüyör patronlara. Ne yazık ki çoğunlukla da başarılı oluyorlar. Ama bunu yırtan, direnç oluşturan kadınlar da var.

YALNIZ KALIRSAK BAŞ EDEMEYİZ!

Aslında Türkiye'de iş cinayetleri, iş kazaları ve meslek hastalıkları davaları bütün eşitsizliklere ve adaletsizliklere, sürecin uzunluğuna rağmen çoğunlukla işçi lehine sonuçlanıyor. Ama; kadınların bu çok yoğun, adaletsiz ve çok zaman isteyen süreçler için ne zamanları ne de ayırabilecekleri madde imkanları var. Zaten işverenler de çoğunlukla kadınların bu durumlarını fırsata çevirmeye çalışıyor.

Ancak tüm bu saydığımız olumsuzluklara rağmen hak ve adalet ısrarımızı sürdürmemiz gerek. Elbette bireysel hak arama mücadeleleri önemli, ama kadınlar için asıl önemli olan; kadınları görünmez kılan koşulların değişmesi için mücadele etmek. Bedenimizi ve ruhumuzu yaralamaya, bizi canımızdan eden çalışma koşullarına "hayır" demek istiyorsak, bu eşitsizlikleri bir bütün olarak ele alıp, kadınları ikinci konuma iten koşullara karşı topyekun mücadele vermeliyiz.

Unutmayalım ki hak arama mücadelesinin yolu örgütlülüğten geçer. Hakkını aramayan, dayanışma oluşturamayan, birlikte duramayan işçiler dağılmaya, baskılanmaya, yalnız kalmaya mahkûm oluyorlar. Tüm kadın emekçiler için hak mücadelesinin yolu; nerede, ne koşulda, hangi işte çalışıyor olursa olsun, öncelikle diğer kadın emekçilerle, ve tüm emekçilerle birlikte durabileceği, dayanışabileceği bir örgütlülük yaratılmelerinden geçiyor. Bunun en önemli şartı da sendikal örgütlenme.

GÜLEREK TÜKENMEK Mİ, MÜCADELEYLE GÜLMEK Mİ

Ayhan AYDOĞAN
Ankara

Kan parasına ikna ettiler

YENİ evlendiğimizde eşim de ben de fabrikada çalışıyorduk. Ben hamile kalınca işten çıktım. Tek maaşla geçinemeyince eşim de fabrikeyi bırakıp tersanede çalışmaya başladı. Taşeron bir yakınımız vardı, işi ayarladı. Tersanede 8 yıl boyacıydı olarak çalıştı.

Aynı anda hem boya hem de kaynak yapıırken gaz sıkışması sonucu patlama oldu. Eşim ve yarımdaki iki işçi arkadaşı öldüler.

Diğer iki aile ile birlikte biz de dava açmak için bir avukata gittik. Ama hem taşeron hem de tersanenin sahibi bize baskı yaptılar. Aileler de kan parası ödenmesine razı oldu. "Dava uzun sürer, kazanamazsınız" dediler davadan vazgeçtik. 100 bin liraya razı olduk.

Aradan tam 6 yıl geçti, çocuklarım babasız kaldı. Taşeron dediğim adam servetine servet kattı, ama benim çocuklarım sürünüyor. Taşeron davadan vazgeçmemiz için evimizden çıkmıyordu, her gün eli kolu dolu gelip çocukları ziyaret ediyordu. Kan parasını verip imzaları aldıkları sonra yüzümüze bile bakmadılar.

Oğlum 15 yaşında hukuk okuyacağım diye hırslandı ve bana da çok öfkeli dava açmadığım için.

Tuzla - İSTANBUL

Yanında çırağı olarak yetiştirildiğiniz anneniz aşırı kimyasal solumaktan akciğer kanseri olup ölmüş, sizin de elinizdeki tek geçerli meslek bu olduğu için aynı meslekte çalışmaya devam etmişsiniz ve sizde de ileri derecede astım başlamış, yokuş dahi çıkamaz olmuştunuz...

Girizgâhta biyolojik silah yapılan laboratuvarlarda, maskesiz çalışan insanlardan bahsediliyor gibi bir hava olsa da, yazımıza konu olan mekân sıradan bir kuaför dükkânı. Kuaförlerde kullanılan güzellik ürünlerinin yapımında, 5 binden fazla çeşitli kimyasal kullanılıyor. Bu kimyasallara kuaförler, kişisel maruziyetlere göre çok daha fazla ve uzun süreli maruz kalıyor.

Fransa'daki Ulusal Mesleki Astım İzleme Merkezi tarafından derlenen bilgilere göre, kuaförlük mesleğinin her iki cinsiyetinde de oluşan mesleki astım sıklığı dördüncü sırada yer alıyor. İngiltere'de Sağlık ve Güvenlik Dairesi

ise 2005 yılında mesleki deri hastalıklarındaki en yüksek sıklığın kuaförlerde olduğunu açıkladı. Dünya Sağlık Örgütü'nün Uluslararası Kanser Araştırma Ajansı, kadın kuaföründe çalışan kadınların yüzde 40 daha fazla akciğer kanseri riski taşıdığını ifade ediyor.

Buraya ülkemizden de istatistik koymak isterdik lakin iş cinayetlerinde ölen işçilerin bile verilerini sağlıklı bir biçimde alamadığımız ülkemizde, meslek hastalığına dair bir sayı beklemek sanırsız fazlaca iyimserlik olur.

Tekrar yazının ilk paragrafına dönelim. Annesini kanserden kaybeden Ayfer, anlatmaya tam da o noktadan başlıyor: "Annemin ilk önce solunum yollarında rahatsızlık başladı. Çok önemsemedik, çalışmaya devam ettik, ertesi sene doktora gittiğimizde ise annem kanser olmuştu. Doktor, çok fazla kimyasal soluduğu söylendi, biz de bunu patrona ilettik. Bize gelen cevap sadece burada kimyasal kullanılmadığı tüm kuaförlerde kullanıldığı, bir de annemin hayatını tamamen dükkânda geçirmedeği belki başka bir yerde de kimyasal soluduğuydu."

Ayfer ve annesi bu durumu mahkemeye taşır ve kazanırlar. Tabii "aşırı hızlı" adalet sistemimizden sonuç geldiğinde anne artık hayatta değildir. Ayfer'in annesi Kezban, o sene meslek hastalığı sonucu ölen 12 kişiden birisi olarak resmi kayıtlara geçmiş. Senede 2 bin kişinin işyerlerinde öldüğü ülkede meslek hastalıklarından dolayı ölüm sayısı sadece 12 gözüküyor!

İNGİLTERE'DEKİ İŞÇİLERİN ÖRGÜTLÜLÜĞÜ BİZİ DE ETKİLEDİ

Ayfer'e bu tarz münferit mücadelenin kalıcı getiriler sağlayıp sağlamadığını sordüğümüzda ise şöyle cevap veriyor: "Benim çalıştığım yer İngiltere çıkışı bir güzellik merkezi zinciri. Orada geçen ay günde 14 saat çalıştırılan bir kadın kendi evinde takılıp düşüyor. Bağlı oldukları sendika, çalışanın çok fazla çalıştırıldığı için kendini toparlaması

ve dinlenmesi için yeterli zamanı olmadığını, bunun sosyal yaşantısında dikkat kaybına yol açtığını ve düştüğünü söylüyor. Sonuç olarak işverene hastane masraflarını ödedikleri gibi bir de tazminat alıyorlar. Adamlar çok çalıştırdıklarında evde başlarına bir şey geldiğinde dahi bundan patronu sorumlu tutabilecek bir örgütlülük yaratmışlar. Hatta ben astım olduğumda işime devam etmek istemedim, patron da 'sen bilirsin' dedi, çıkışı verdiler. Ama ben soluk alırken dahi zorlandığı için hiçbir fiziki işte çalışmıyordum. İngiltere'deki sendikaya mektup yazdım. Sendika, şirket merkezine 'Şirketinizin Türkiye şubesindeki bir çalışan şirketin yetersiz fiziki şartlarından dolayı fiziki çalışmaya devam ettik, ertesi sene doktora gittiğimizde ise annem kanser olmuştu. Doktor, çok fazla kimyasal soluduğu söylendi, biz de bunu patrona ilettik. Bize gelen cevap sadece burada kimyasal kullanılmadığı tüm kuaförlerde kullanıldığı, bir de annemin hayatını tamamen dükkânda geçirmedeği belki başka bir yerde de kimyasal soluduğuydu."

Ayfer ve annesi bu durumu mahkemeye taşır ve kazanırlar. Tabii "aşırı hızlı" adalet sistemimizden sonuç geldiğinde anne artık hayatta değildir. Ayfer'in annesi Kezban, o sene meslek hastalığı sonucu ölen 12 kişiden birisi olarak resmi kayıtlara geçmiş. Senede 2 bin kişinin işyerlerinde öldüğü ülkede meslek hastalıklarından dolayı ölüm sayısı sadece 12 gözüküyor!

SURATIM YUNUS BALIĞI GİBİ!

Ayfer, mesleğin duygusal açıdan da yüksek bir katlanabilme eşiği gerektirdiğini anlatıyor. Bu konuyu açmasını istediğimiz de ise "İşyerinde müşteri memnuniyeti açısından sürekli güler yüzlü olmamız isteniyor. Kendi doğal halimizi yansıttığımız zaman müşteriden şikayet geliyor. Bana bir keresinde patron öğle arasında yarım saat aynaya bakıp gülmeye cesası vermişti. Artık ne kadar mutsuz olursam olayım saç keserken suratıma emoji gibi gülmeye ekli oturuyor. Hatta bazen dışarıda arkadaşlarla otururken 'ne gülüyorsunuz' diyorlar, 'gülmiyorum' diyorum, 'gülüyorsunuz' diyorlar. Güllüçük ne kadar suratıma yapışmışsa suratım yunus balığı gibi sürekli bir güler halde takılı kaldı" diye durumu özetliyor.

Ezcümle, özellikle hizmet sektöründe kadınların işyerlerinde ani bir ölüm değil de, ömürlerini kısaltan, noktasal değil de süreçte yayılmış bir ölümle karşı karşıya kalmaları, kadınları işçi sağlığına mağdur ve muhatapı değilmiş gibi gösteriyor. Bu göstergeyi yıkmamanın koşulu ise patronların ya da hükümetlerin vicdanından değil Ayfer'in örneklediği mücadele hattından geçiyor.

Kadın emekçilerin tercihi mücadele

Satı BURUNUCU
Tüm Bel Sen Genel Merkez Yöneticisi

Kamuda başta eğitim ve sağlık işkol-
ları olmak üzere kadın emekçiler
istihdamın yarısını oluştururken,
yerel yönetim işkolunda 5 kamu
emekçisinden 1'i kadın. Kadın
emekçiler, yerel yönetimlerde zabıta ve itfaiye
hizmetlerinden, sağlık teknik hizmetler, genel
idari hizmetlere kadar çeşitli işlerde çalışıyor.
İtfaiyede yangına müdahaleden, sokakta seyyar
satıcı ve esnaf denetimine, arazi hizmetlerine
kadar her türlü görevi yerine getiren kadın
emekçiler, pek çok engelle ve ayrımcı uygula-
malarla karşılaşılıyor.

BASKI, SÜRGÜN, MOBBİNG...

Her yerel seçimde yaşanan yönetim değişiklik-
leri kadın emekçileri erkeklerden daha olumsuz
etkiliyor. Bu süreçlerde özellikle ve öncelikle ka-
dın belediye emekçileri yıldırılmaya çalışılıyor,
türlü baskılar, taciz ve sürgünlerle istifaya zorlanı-
yor. Örneğin son yerel seçimlerden sonra MHP'li
Aliğa Belediyesi'nin, "geçici görevlendirme" adı
altında Çankırı'nın Yapraklı ve Bayramören ilç-
lerine gönderdiği bir kadın emekçi, 4 yaşındaki
çocuğuyla sürgüne gitmek zorunda kaldı. Ali-
ğa'da yerel seçimlerden sonra kadrolu işçiler iş-
ten atılırken, bir çok Tüm Bel-Sen üyesi kamu
emekçisi de sürülmüştü.

HEM LİYAKAT HEM EŞİTLİK İSTİYORUZ

Yerel yönetim işkolunda çalışan kadın emekçi-
lerin taleplerinden ilki, çalışma hayatı boyunca
karşılaştığı baskı, mobbing, sürgün uygulamaları-
nın son bulmasıdır. Çünkü görevde yükselme kri-
terleri ve liyakat esaslı yerel yönetimlerde diğer
kamu alanlarında olduğundan daha fazla ihlal
edilirken, kadın emekçiler bir de ayrımcı uygula-
malarla karşı karşıya kalıyor. Zabıta ve itfaiyede
çalışan kadın emekçiler, çalıştıkları işyerlerinde
evdeki işlerin devamı olarak temizlik, yemek ya-
pımı, servis gibi işleri de yardımcı hizmetli eksikli-
ği nedeniyle yapmak zorunda bırakılıyor. Yine
teknik hizmetler sınıfında çalışan kadın emekçiler
arazi tazminatından, 'araziye çıkarılmadıkları' ge-
rekçisiyle yararlandırılmıyor.

Bu yüzden yerel yönetimlerde tüm emekçiler
için çok önemli olan, partizanca kadrolaşmaya ve
görevde yükselmede adaletsizliğe son verilerek li-
yakatın esas alınması talebi, kadın emekçiler açı-
sından yaşadıkları ayrımcılığın son bulması tale-
biyle birleşiyor ve daha da önem kazanıyor.

Ayrıca bırakın ilçe belediyelerini büyükşehir
belediyelerinde dahi karşılanmayan servis, kreş,
yemekhane gibi talepler de kadınlar için daha ya-
kıcı talepler. İlçe-kent halkına hizmet üreten bin-
lerce belediye emekçisinin ne işyerlerinde ne de
yaşadıkları yerlerde kreş, etüd, emzirme odası,
yaz okulu gibi olanakları var. Örneğin İstanbul
Büyükşehir Belediyesi ve bağlı kuruluşlarında bir
tek kreş yok!

KADINLAR TÜM BEL-SEN'DE

Bu koşullarda çalışan yerel yönetim emekçisi
kadınların örgütlenme ve mücadele isteklerinin
erkek emekçilerden önde olduğunu söylemek

Kadın emekçilerin taleplerine yer veren sözleşmelerden kaynaklı olarak Tüm Bel-Sen, işkolunda ikinci sendika olmasına karşın kadın emekçilerin örgütlenme tercihinde birinci sırada yer alıyor.

mümkün. Bu, sendikalaşma oranlarına bakıldığında da kolaylıkla görülebilir. Örneğin sendikal tercihlerinden dolayı daha çok baskı ve sürgüne uğrayan Tüm Bel-Sen üyelerinin neredeyse yarısı kadındır. Bu oranı, yazının başında belirttiğimiz yerel yönetimlerde diğer kamu alanlarından daha az sayıda kadın çalıştığı (5 emekçiden 1'i kadın) gerçeğiyle birlikte değerlendirmekte fayda var.

Tüm Bel-Sen olarak bir çok belediyede toplu sözleşme süreçlerinde, hangi sendikaya üye olursa olsun tüm emekçilere açık düzenlediğimiz taslak tartışmalarına kadın emekçiler aktif olarak katıldı. Kadın üyelerimiz, ücret farkı dışında, işyerlerinde mobbing, kreş, etüd, yemek gibi sorunlarının çözülmesini isterken, işe alımlarda kadınlara öncelik tanınması, mobbinge mücadele kurullarının oluşturulması, 8 Mart Dünya Emekçi Kadınlar Gününün izin günü olması, eşine şiddet uygu-

layan erkek emekçinin toplu sözleşme farkının eşine ödenmesi gibi kazanımların da toplu sözleşmelerde yer almasını sağladılar.

Kadın emekçilerin taleplerine yer veren bu sözleşmelerden kaynaklı olarak Tüm Bel-Sen, işkolunda ikinci sendika olmasına karşın kadın emekçilerin örgütlenme tercihinde birinci sırada yer alıyor.

Sözün kısası kadın emekçilerin sendikal mücadele ve örgütlenme ile ilgilenmedikleri iddiası boştur. Aslolan işyerleri üzerinden işkolunda kadın emekçilerin katılımıyla, taleplerin kazanımı için bir mücadeleyi örgütleyebilmektir. Kadınlar belirledikleri taleplere ve bu şekilde imzalanan sözleşmelere sahip çıkmaktadır. Sendikalı-sendikasıız bütün kadın emekçiler olarak birleşip mücadele ettiğimizde çok daha ileri kazanımlar elde edebileceğimizi bilmeliyiz.

Mutfağın mantığını değiştiren hayal

Müslime KARABATAK

Mütemadiyen kiracılık yapmış annemle babamın bir evden en büyük beklentileri, evin rutubetsiz, güneş gören, sağlıklı ama ucuz olmasıydı. Annemin, babamın pek de umurunda olmayan bir beklentisi daha vardı; mutfak dolabı. Annemin, neden filmlerdeki gibi pembe panjurlu bir ev değil de mutfak dolaplı bir ev hayal ettiğini büyüünce anladım. Sonuçta pembe panjura mı koyacağız kap kacağı, nohutu soğanı allaşkına?..

Neyse efemim, bu yazıda, her gün defalarca tavaf ettiğimiz, evin binbir sürprizli köşesi mutfaka odaklanacak, "Frankfurt mutfağı"nın ve onu tasarlayan Margarete Schütte-Lihotzky'nin hikayesini okuyacaksınız.

ZAMANIN RUHU!

20. yüzyıla gelindiğinde endüstrinin ve teknolojinin gelişimi hızlanıyor, ekonomik koşullar değişiyor, sanat, edebiyat, dans gibi alanlarda zamanın ruhuna artık uymayan akımların yerini modernizm alıyordu. Mimari de, sanayinin gelişimiyle şehirlerin büyümesi, elektriğin evlere girmesi, bina yapımında beton ve çeliğin kullanımı ve özellikle savaşlarla konutsuz kalan insanlara daha ucuz çözüm bulunması gibi ihtiyaçlarla modernizmden etkilenmişti. Yalnlık ve kullanışlılık, abartılı süsün yerini almıştı.

Birinci Dünya Savaşı'nın kaybedeni Almanya'nın da, savaşta tahrip olan kentlerdeki konut sıkıntısını acil çözmesi gerekiyordu. Modernist mimarlar öncülüğünde, Frankfurt'ta çalışmalara başlandı. Bu mimarlardan Ernst May'in başlattığı 'Neue Frankfurt' (Yeni Frankfurt) akımıyla işlevsel, teknoloji ve tasarımın hâkim olduğu, elektrikli ev aletlerinin sıklıkla kullanıldığı, standart ölçülerdeki apartman blokları ve yarı müstakil Römerstadt

Konutları inşa edildi. Bu konutların en dikkat çeken yanı mutfak tasarımıydı.

NİYET NEYDİ AKİBET NE OLDU?

1920'lerde geliştirilen Frankfurt mutfağından önce, mutfaklar yemek yapma ve yeme amaçlarının dışında, banyo yapılan ve hatta uyunan yerler olarak kullanılıyordu. Su kuyudan alınıyor, ısınma ocakla sağlanıyordu. Kap kacak ya duvardaki rafta ya da orta yerde öylece duran bir dolapta tutuluyordu.

1910'larda ortaya çıkan, kısaca endüstriyel üretimde verimliliği artırma diyebileceğimiz Taylorizm akımından etkilenen Amerikalı ev ekonomisti Christine Frederick, yemek hazırlamada en az sürede ama verimli emek harcama metodlarını araştırıyordu. Onun yazıları Avusturyalı mimar Margarete Schütte-Lihotzky'ya fikir vermişti: "Kadınların mutfakta harcadığı zaman ve çabanın en aza indirilmesi..."

Römerstadt Konutları'nın genelinde olduğu gibi, düzenleme ve teknolojinin kullanımıyla mutfak işlerinin daha pratik

olması planlanmıştı. Bir aileye yetecek ortalama 88 m²'lik evlerde mutfak alanı da küçültülmüştü. Bu küçültme oradan oraya koşturma, ağır yük taşıma gibi işleri de azaltıyordu. Her şeyin yeri belliydi: Ocak, mutfak, tencere tava dolapları, kesme ve çöp yeri, yıkama yeri, hatta bir de katlanan ütü masası... Dönen bir tabure işi yaparken oturmayı sağlıyor, bakliyatlar itina ile saklanıyordu. Tüm evin olduğu gibi, "hijyen ve işlev" mottosuyla tasarlanan mutfağın da yıldızı elektrikti, her şey onunla çalışacak şekilde tasarlanmıştı.

Bugün dünya genelinde çok farklı mutfak çeşitleri görmek mümkün, fakat Frankfurt mutfağı bugünün en yaygın kullanılan modüler mutfağın bir başlangıcı.

KOLEKTİF MUTFAKLAR HAYALİ

Bugün Frankfurt mutfağını, kadını tek başına fabrika bandı çalışanı gibi kurguluyor diye eleştirebiliriz elbette. Ancak, kadını mutfaktan çıkarmasa da temizlik ve kullanışlılık açısından emekçilerin yaşam kalitesini düşünerek tasarladığını bilmek gerekiyor. Üstelik, gelecekte insanların "büyük konutlar veya ev topluluklarında daha fazla birlikte yaşayacaklarını" düşünen Margarete'a kalsa, bu mutfaklardan her eve birer tane koymak yerine, temiz, düzgün, konforlu ve güzel tasarımlı, insanların işi de aşı da paylaştıkları toplu yemekhaneler tasarlamak isterdi. Nitekim gittiği Sovyetler Birliği'nde yaptığı da buydu. Hatta "Ev işinin tümüyle rasyonel hale getirilmesi meyvesini ancak bir sonraki jenerasyonda verecektir" sözleriyle kadının mutfak işlerinden kazanacağı vakti başka bir hayata kurmakta harcaması için bir niyet taşıdığı bile söylenebilir.

Ama bir yandan işçilerin konut sorununun çözülmesini isterken, diğer yandan kârından en azını bile paylaşmaya yanaşmayan patronların burjuva devletinde bu olanaklı değildi. Hâlâ da değil!

MARGARETE SCHÜTTE-LİHOTZKY; SOSYALİST BİR MİMAR

AVUSTURYA'nın ilk kadın mimarı Margarete Schütte-Lihotzky, bir sosyalistti. Kadın olduğu için alınmadığı Viyana Uygulamalı Sanat Okulu'na, ancak ressam Gustav Klimt'in yazdığı mektup sayesinde girebildi. İşçi sınıfı için ucuz ama konforlu sosyal konutlar tasarlayan hocalarından etkilendi. Asıl ünü, 1926'da Frankfurt mutfağıyla geldi. "Yeni Frankfurt" tasarımı ekibindeki tek kadındı. 1930'da bu ekiple beraber

Sovyetler Birliği'nde konut projeleri gerçekleştirdi. Margarete çocuk odaklı tasarımdan sorumluymuş ve çocuk bakım merkezleri dizayn etmişti. Kafasında sürekli tasarımlar vardı; Kreşler, modüler çocuk mobilyaları, bakım merkezleri...

Avusturya Komünist Parti (KPÖ) üyesi olan Margarete, Sovyetlerden ayrılınca Nazi ülkesine döneemedi. Çeşitli ülkelerden sonra yolu, 1938'de İstanbul'a da düştü. Mimar Sinan Üniversitesi'nde çalıştı, köy okulları için tasarımlar yaptı. Hatta burada diğer Nazi sürgünleriyle KPÖ grubu kurdu. 1940'ta Nazilere karşı direniş için Viyana'ya döndüğünde yakalanıp hapse atıldı ve 1945'te savaş sona erdiğinde çıkabildi. Savaşın sonu Avusturya Demokratik Kadın Ligi'nin (BDFÖ) ilk başkanı oldu, barış hareketi için sergiler düzenledi. Politik görüşlerinden dolayı ülkesinde iş bulamayınca uluslararası çalışmalara katıldı. Bulgaristan, Küba ve Doğu Berlin'de kreş tasarımları yaptı, kadın ve barış hareketi içinde yer aldı. Ancak 80 yaşına geldiğinde, ülkesinde onur ödülleri, fahri doktoralar verilmeye başlandı. Eserleri ilk kez 1993'te Viyana Uygulamalı Sanat Müzesi'nde sergilendi. Savaş dönemine dair anılarını 1985'te (97 yaşında) "Direniş Hatıraları: Bir Mimarın Mücadeleci Hayatı 1938-1945" isimli kitaplaştıran Margarete, 103 yaşında Viyana'da yaşama veda etti.

KAYISI BAHÇELERİNDEKİ MEVSİMLİK TARIM İŞÇİSİ KADINLAR:

'Çalışma koşulları değişmiyor, biz alışıyoruz'

Berfin GÜLER
İşlay DEMİRTAŞ DEMİREL
Malatya

“Dünya kayısı başkenti” olarak telafuz edilen Malatya’da haziran ayının gelmesiyle birlikte bölge illerinden gelen mevsimlik tarım işçilerinin hareketliliği de başlar. Diyarbakır’dan Urfa’dan aileleriyle birlikte kayısı toplamaya gelen kadınlar bir taraftan kayısı işini yaparken, bir taraftan da yemeği, çocuğu, çadırı, temizliği düşünür. Günde 12 saate yakın, yaklaşık 70 lira yevmiyeyle çalışan mevsimlik tarım işçisi kadınlar çalışma koşullarını anlattı.

Güzergahımız Malatya’nın Akçadağ’a ilçesindeki kayısı bahçeleri oluyor. İlk gittiğimiz bahçede Zübeyde Ekinci ile tanışıyoruz. Zübeyde 24 yaşında, 3 çocuğu var. Urfa Siverek’ten gelmiş, 12 yaşından beri mevsimlik tarım işçisi. O sıra ekmek pişiriyor. Önce tanışıp hal hatır soruyoruz, sonra o ekmek pişirirken çalışma koşullarını ve aldığı ücreti soruyoruz. Zübeyde koyuluyor anlatmaya: “Günlük yevmiyemiz 70 lira. Bize iş bulan çavuş da yüzde 10’unu alıyor bize kalan 63 lira. Bununla hem çocukların giderlerini karşılamaya çalışıyoruz, hem de geçiniyoruz. Ben burada aşçıyım 2 evin yemeğini yapıyorum, ayrıca her şey benim sorumluluğumda, bir şey olmasın, çalınmasın diye göz kulak oluyorum. Çocuklara bakıyorum, ekmek yapıyorum.”

12 yaşından beri mevsimlik işçi olarak çalışıyor Zübeyde. Pamuk, kayısı, havuç ve fındıkta çalışmış şimdiye kadar, hep sigortasız. Zübeyde sigorta yapılmamasının onları kaygılandığını dile getiriyor: “Bundan 2 ay önce havuçtan geldik. Maddi durumumuz olmadığı için kendi imkanlarımızla pikapla geldik. Gelirken kaza geçirdik, masrafımız çok oldu. Patronlar sigortamızı yapmıyor. Herhangi bir iş kazası olunca, başımıza bir şey gelince güvencemiz yok. Bu şartlar da hiç değişmiyor, biz çalışma koşullarına alışıyoruz sadece.”

TEMİZ SU, KALACAK YER YOK!

Yıllardır yerleşik bir hayatı olmamış Zübeyde’nin. Anaokuluna giden çocuğunu okul zamanı babaannesine bırakıp işe gidiyormuş. Çalışma koşullarını sorduğumuzda ise ilk olarak gittiği yerlerde temiz su bulamadığından bahsediyor ve devam ediyor: “Çamurun içinde çalışıyoruz, gittiğimiz her yerde temiz su olmuyor. Mesela pamukta işçiler kendi kazdıkları kuyudan su çıkarıyor, o da ne kadar sağlıklı bilemiyorum. Gittiğimiz yerlerde kalabileceğimiz bir ev de olmuyor. Buluncak-Samsun’da kalacak yer istedik, yaptılar ama sonra yerimizi inşaat işçilerine verip bizi çıkardılar.”

BİR ELBİSE, BİR YEVMIYE

Çalışırken ayrımcılığa da maruz kaldığını söyleyen Zübeyde, “Kürt olduğumuz için terör yandaşı olduğumuzu ifade ediyorlar sürekli. Karadeniz bölgesinde 3 sene önce bir şehit oldu, çok ağır hakaretlere maruz kaldık, bizi kovdular. Ekonomik kriz de bizi çok etkiledi. Eskiden fındığa çalışmaya gittiğimiz zaman aldığımız yevmiyeyle geçinebiliyorduk, şimdi bir ekmek bile 2 lira. Masraflar arttı, her şey çok pahalı. Bir elbise bile alamıyorum kendime, çünkü bir yevmiyeye denk geliyor. Sadece karın tokluğuna çalışıyoruz.”

Gençken bir hayali olup olmadığını sorduğumuzda ise cevabı şöyle oluyor: “Bizim ailelerimiz, törelerimiz hayal kurmamıza izin vermiyor. Okumak isterdim, ama biz de kız çocukları belli bir yaşa gelince iyi bir aile ya da iyi bir kocaya verilir.”

Çocuklarını okutmak istiyor ama töre baskısı buna engel: “Kendi çocuklarımı okutmak istesem de benim elimde olan bir şey değil, ailemiz, toplumumuz istemez. Ya o topluluktan çıkarsın, kızınla beraber gideceksin ya da okutmayacaksın. Kız çocuklarının kaçmasından, kötü yola düşmesinden korkuyorlar, ‘Gözü açılmasın’ diyorlar. Bir de bizim oralarda koca baskısı çok. O ne derse o oluyor.”

'Siz buraya işçi olarak geldiniz katlanın' diyorlar

Başka bir bahçeye doğru yola koyuluyoruz. Orada da Gülçin Bekis ile tanışıyoruz. Gülçin henüz 15 yaşında çocuk işçi. 13 yaşında başlamış mevsimlik tarım işçiliğine. Kaldığı yerin kötü olduğunu söylüyor ilk önce ve çalışma koşullarının zorluklarını anlatmaya başlıyor: “Sabah 7’den akşam 6’ya kadar çalışıyoruz. Yevmiyemiz yeterli değil. Diğer ülkelerdeki işçiler 8 saat çalışılıyor, ben burada 11 saat çalışıyorum. İş koşullarımız çok zor, öğlen dayanılmayacak kadar sıcak oluyor. Fındığa da gittim daha önce, kayısı iş olarak hepsinden daha zor ama yevmiyesi daha düşük. Gittiğimiz bazı yerlerde tuvalet, banyo bile olmuyor. Bunları dile getirdiğimiz zaman da bize ‘Siz buraya işçi olarak geldiniz, katlanın’ diyorlar. Mesai ücreti alamıyoruz. Bir de özellikle fındıkta Kürt olduğumuz için çok dışlanıyoruz.”

Mutfaktaki tehlike: Pestisit

Cansu ERTAŞ
Hacettepe Üniversitesi Gıda
Mühendisliği Öğrencisi

Ülkemizde bir süredir meyve, sebze fiyatları el yakıyor ama o kadar para sayarak aldığımız ürünlerde bir de çok ciddi sağlık sorunları var. Örneğin pestisitler.

Pestisit; meyve ve sebzelerin tarım zararlılarından ve parazitlerden korunması için kullanılan tarım ilaçlarının genel adı. Tarla ve bahçelerde hasat edilen üründen kayıp olmaması için günümüzde oldukça yaygın kullanılıyor. Ancak bu tarım ilaçlarının bilinçsiz ve gereğinden çok kullanılmasıyla meyve ve sebzelerde pestisit kalıntıları meydana geliyor. Bu da mutfakta tehlike demek! Peki bu tehlike mutfağımıza kadar nasıl giriyor, ne yapılmalı ve evde neler yapabiliriz sorularına yanıtlar verelim...

LABORATUVARLAR YETERLİ DEĞİL

Aslında tarım ilaçlarından hangilerinin kullanılacağı ve ne kadar kullanılacağı Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığınca belirlenmiş durumda. Kalıntı pestisit miktarlarının laboratuvarlarda ölçülerek üzerinde bulunduğu gıdanın yenilip yenilemeyeceğinin belirlenmesi gerekir. Ancak ülkemizde bu işlemin yapılabileceği yalnızca 125 laboratuvar var ve onlar da çoğunlukla yurt dışına gönderilecek ürünlerin kontrolü için kullanılıyor. Kaldı

ki bu laboratuvarlarda sadece belirli ilaçların varlığına bakılıyor. Bu laboratuvarların çoğaltılması ve testlerin daha nitelikli yapılması elzem.

MEYVE, SEBZE VE KURUYEMİŞLERE DİKKAT

Haberlerde sıkça ülkemizden gönderilen meyve ve sebzelerin gümrük kapısından geri gönderildiğini duyuyoruz. Burada yapılması gereken bu ürünlerin imha edilmeyen, bu ürünler ya kabul edebilecek başka ülkelere gönderiliyor ya da iç pazara sürülüyor.

Avrupa Birliğine üye ülkeler arasında gıda ve yem konularındaki tüm risklere karşı hızlı bilgi akışının sağlanmasını, gerekli önlemlerin alınmasını ve gıda ile yem güvenliğinin sağlanmasını amaçlayan uluslararası bir sistem var; RASFF (Gıda ve Yem için Hızlı Alarm Sistemi). Bu sisteme gönderilen raporlara göre 2009-2016 arasında Türkiye kaynaklı tehlikelerin dağılımına baktığımızda yüzde 49'unu mikotoksin (küf kaynaklı toksin), yüzde 23'ünü ise pestisit kalıntıları oluşturuyor. Bu riskleri taşıyan ürünlerin ise yüzde 60'ını meyve ve sebzeler, yüzde 27'sini ise

kuruyemişler oluşturuyor.

PESTİSİTİN ETKİLERİ ANNE SÜTÜNE GEÇEBİLİYOR

Pestisitlerin en büyük etkileri şüphesiz tarım işçileri üzerinde görülüyor. Birçok tarım işçisi hayat boyu sürekli düşük doza maruz kalma sonucu kanser, doğum defektleri, nörotoksinite, nörodavranışsal bozukluklar, nörofizyolojik değişiklikler, üreme ve doğurganlık üzerindeki etkiler yaşıyor.

Pestisit kalıntısı bulunan besinleri tüketen kişilerin solunum yolu, sindirim sistemi, sinir sistemi, hormonal ve kardiyovasküler sistemde çeşitli hastalıklar yaşadığı gözlemleniyor. Özellikle DDT gibi kullanımı yasak olan tarım ilaçları vücutta birikiyor ve yok edilemiyor, hatta anne sütüyle bebeğe geçtiği de biliniyor.

DEVLET NE YAPIYOR, NE YAPMALI?

Pestisit kullanılması şart mı ya da çevreye ve insana daha az zararlı tarım yapılamaz mı sorusu kafamızda canlanmıyor değil. Devletin tarım politikaları küçük çiftçinin üretimini bitirirken, tarımı daha dışa bağımlı hale getiriyor. Bu sebeple birçok çiftçi toprağı ekip biçmeyi bırakıyor. Tarım için verimli topraklar terk ediliyor. Burada yapılması gereken, kâr hırsıyla ürün kaybını önlemek için insan sağlığını hiçe sayarak bol miktarda pestisit kullanılan sanayileşmiş tarıma karşı, daha sağlıklı gıda üreten çiftçilerin desteklenmesidir. Ama bu sıralar gündemde olan Tarımda Millî Birlik Projesi ile bu söylediklerimizin tam tersi yapılarak kâr hırsı daha da ön plana çıkarılıyor.

EVDE NELER YAPABİLİRİZ?

Peki, bu etkilerden korunmak için neler yapabiliriz?

1. SOYUN

Meyve sebzelerin kabuğunu soyarak tüketin. Bu, pestisit kimyasal niteliğine bağlı olarak tamamen ya da büyük ölçüde uzaklaştırılmasını sağlar. Bu şekilde domatesten yüzde 60 oranında pestisit uzaklaştırıldığı kanıtlandı.

2. YIKAYIN

Bu yöntemde çok uzun süre suyun altında tutmak gerekiyor ve pestisitlerin çoğu lipofilik (yağda çözünen) olduğu için yeterli bir uzaklaştırma söz konusu olamıyor. Sirkeli, tuzlu, limonlu ya da karbonatlı suyun tarım ilaçlarının uzaklaştırılmasında sudan daha etkili olduğu kanıtlandı. Ancak bazı pestisitler asetik asit içeren sirke ya da limon suyu ile reaksiyona girip yan ürünler üretebilir. Bu yan ürünler ve etkileriyle ilgili yeterli araştırmalar henüz yapılmadı.

3. HAŞLAYIN

Haşlama işlemi, evde yapılabilecek en iyi yöntemdir. Bu işlemin sonucunda pestisitlerden bazıları okside olarak toksin oluştursa da bunların suda çözüldüğü tahmin ediliyor. Sebze ve meyvelerin bir iki dakika kaynar suda bekletilerek ardından buzlu suya sokulması tavsiye edilir. Bu şekilde haşlama sonucunda oluşan metabolitler uzaklaştırılır.

4. KURUTUN YA DA DONDURUN

Kurutma ve dondurma işlemi ise yalnızca bazı pestisit türleri için etkilidir. Meyve ve sebzelerin gıda fabrikalarında konserveye işlenmesi sonucu sterilizasyonla birlikte pestisit yüzde 90 - yüzde 100 oranında azaldığı gözlemlenmiştir.

Zerrece 'keşke'si olmayan inatçı bir kadının hikayesidir

Gürsel ŞENŞAFK
Kuşadası / Aydın

Hakime Toprak, 48 yaşında 3 çocuk annesi emekçi bir Kürt kadını. Onun öyküsü 1982 yılında Diyarbakır'da başlıyor. "Tipik bir Doğu ailesinin ikinci çocuğu olarak dünyaya gelmişim. İlkokulu yeni bitirmiştim İzmir'e göç ettik memleketimden, aile sorunları nedeniyle" diye başlıyor öyküsünü anlatmaya. Öyle güzel anlatıyor ki; onun dilinden paylaşayım sizlerle:

"İzmir'de okula gideceğimin hayalini kurarken, çalışacaksın dediler. Bana oyun gibi gelen pamuk tarlasında günde 12 saat çalışıyordum, 12 yaşında. Sadece pamuk tarlasında çalışmadım. 12 yıl boyunca bilfiil tarlada, narenciyede, fabrikada, ayrıca babamla birlikte siva işinde çalıştım. Ailem çalışmak için Almanya'ya gittiğinde yalnız kaldım. Fabrikada çalışırken 1995'te eşimle tanıştım ve evlendim. 10 yıl süren evliliğimden 3 çocuğum oldu. Eşim 2005'te faili meçhul bir cinayete kurban gitti, üçüncü çocuğuma 6 aylık hamileyken... Çok zor günlerdi, yaşadığım travma nedeniyle hafıza kaybı yaşadım bir müddet.

İzmir'de akraba çevresinin gelenekçi yaklaşımları, beni istemediğim şeyleri yapmaya zorluyordu. Ben de 3 çocuğumu alıp Kuşadası'na kaçtım. Küçük kızım 7.5 aylıktı henüz, büyük kızım 10, oğlum ise 3 yaşında idi. Tek isteğim çocuklarımı sağlıklı büyütmek, okutmak, meslek sahibi yapmaktı.

Çarşı merkezinde bir buçuk odalı sokağa açılan bir ev buldum. Evin önünde pazar kuruluyordu, baktım kadınlar küçük tezgahlar açmış yaptıkları eliş, takı vb. şeyleri satıyorlar. Ben de hemen küçük bir tezgah açıp takı satmaya başladım. Çevremde gördüğüm insanlara 'Ev temizliğine ihtiyaç varsa ben yaparım' dedim, insanlar bana yardımcı oldu, temizliğe de gitmeye başladım.

Çocuklarıma bakacak kimse olmadığı için tam gün bir işe giremedim, bu nedenle sigortalı da olamadım. Büyük kızım okuldan eve geldiğinde çocukları ona teslim eder, hemen işe koşardım.

Otoparkta çalıştım, sitelerin bahçe düzenlenmesine, ev temizliğine, inşaat temizliğine gittim. Hiç dinlenmeden didinirdim çocuklarımın geçimi için. 10 yıla yakın bu şekilde devam ettim. 5 yıl önce tesadüfen şu an çalıştığım çay ocağı buldum işletmek için. Sağolsun dostlar yardımcı oldu burayı almam için. Çalışkanlığım, azmim insanlarda bana yardımcı olma duygusu oluşturuyordu.

Bu arada çocuklarım okullarında başarılı örnek çocuklar oldular. Hem okula gittiler hem de boş zamanlarında bana işte yardımcı oldular. Büyük kızım 4 yıllık işletme, 2 yıllık adalet okudu, şu an yüksek lisans yapıyor. Oğlum lise iki, küçük kızım lise birde okuyor. Hepsiyi gurur duyuyorum.

Ben çok ezildim, bu nedenle sosyal konularda duyarlıyım. Şu an bu çay ocağını işletiyorum, te-

ANNEM BENİM İÇİN BİR İDOL

Hakime ile biten sohbetimizi kızı Fidan'la sürdürüyoruz. Fidan, adı gibi fidan gibi bir kız. Güler yüzlü, umutlu, ışıl ışıl. "Annem benim hayatımda tanıdığım en güçlü kadın. Zayıf bir karakter olsa idi bunları başaramazdı. Bizler de annem sayesinde ayakta durabilen, kendi kendine yetebilen, okuyan, araştıran bireyler olduk. Üniversitede iken bir hocam bana başarımın sırrını sormuştu bir kez, 'Annem' demiştim. Benim için annem bir idol. Yüksek lisansımı annem ve yaşamı üzerinden temellendiriyorum. Akademisyen olmak istiyorum ama maalesef ülkede bu işler liyakat dayalı olmayınca, yönümü yurt dışına döndüm. Oralardan arayış içindeyim," diyor gülümseyerek. Yolu açık olsun Fidan'ın...

mizlik işi çıkarsa hiç yüksünmeden gidiyorum. Ama kendimi geliştirmek ve faydalı şeyler yapmak içinde çabam var. Okul Aile Birliğinde aktif çalışmalar yapıyorum. Engelliler için çalışmalarım var. Ortaokulu dışardan bitirdim, şu an lisedeyim ama üniversite de okuyacağım. Kuşadası'nda yeminli Zazaca ve Kürtçe tercümanlık yapıyorum resmi işlerde. KOSGEP belgem var, mantarcılık, aşçılık kurslarına gittim belge aldım. KUŞAK (Kuşadası Kadın Dayanışma Kooperatifi) üyesiyim. Şallara, çantalara, kravatlara baskı yapıp orada satıyorum. Turşu ve ev ürünleri yapıp satıyorum."

'KENDİ KARARLARIMI YAŞADIM, PİŞMAN DEĞİLİM'

O böyle yüksünmeden, büyütmeden anlatırken ben bu kadar şeyin üstesinden gelmiş bu kadına şaşkınlık ve hayranlıkla bakakalıyorum ve soruyo-

rum; bunları yapmayı nasıl başardın? İlk cümlesinden son cümlesine aynı sadelikle konuşuyor: 'Bilmiyorum' diye cevap veriyor, sonra ilave ediyor: 'Mecburdum'. Peki hayatını başa sarsak nasıl bir hayatı olsun isterdi?

"Başkasının dayattığı değil de kendi kararlarımı yaşadığım için pişman değilim. Ben kendi hayatımı yaşadım. Ailem kendi kurallarını ve törelerini dayattı, ben reddettim. O nedenle bana yardımcı olmadılar" diyor, zerre kadar "keşke'si olmadığını gözlerinden anlıyorsun. Keşkesi yok, ama küçücük bir beklentisi var: "Ekonomik kriz beni de çok etkiledi, satışlar düştü, yaşam her geçen gün daha zorlaşıyor. Benim için tatil akşam eve gidince ayaklarımı uzatıp dinlenmek, yıllardan bu yana bu böyle. Tatil bize göre şeyler değil. İleride küçük kızım da üniversiteye gittiğinde, bu işleri bırakıp küçük bir arazi kiralayıp dostlarımla beraber mantarcılık işi yapmak istiyorum."

Dernekten içeri adım atmak kadınların hayatında ne değiştiriyor?

Damla KIRMIZITAŞ
Batuhan İNCEKAYA
Hacettepe Üniversitesi Sosyal
Hizmet Bölümü Öğrencileri
Ankara

Haziran ayında Kadın Cinayetlerini Durduracağız Platformu raporu 2019 yılının ilk 6 ayında 214 kadın öldürüldüğünü ortaya koydu. Başka bir araştırmada ise haziran ayında en az 4 kadının tecavüze, en az 34 kadının tacize uğradığı, en az 43 kadının ise seks işçiliğine zorlandığı açıklandı. Devlet ise sorunu çözmekten çok suçluları teşvik ediyor. Aklanan tacizcilerden kadını suçlayıcı açıklamalara, ataerkilliği kutlayan söylemlerden 115 çocuğun hamile olduğunu ortaya çıkaran sosyal hizmet uzmanını cezalandırmaya kadar birçok yanlış politika, kadınları kendi mücadele yöntemlerini bulmaya ve kendi örgütlülüğünü oluşturmaya zorluyor. Gerek üniversitelerde, gerek mahallelerde, gerekse iş yerlerinde sıkça karşılaşılan taciz, istismar vakaları gibi toplumsal sorunlarla mücadele yöntemlerinden biri de kadınların oluşturduğu dernekler. Biz de Hacettepe Üniversitesi Sosyal Hizmet Bölümü 3. sınıf öğrencileri olarak kadınların bu sorunlarla nasıl mücadele edebildiğini anlamak için Ankara'nın Mamak ilçesinin Tuzluçayır Mahallesi'nde bulunan Tuzluçayır Kadınları Dayanışma Derneği ile "Kadınların Toplumsal Yaşama Katılımında Derneklerin Etkisi" konulu tezimiz için görüştük ve dernekteki kadınların deneyimlerini dinledik.

BİR PANELDEN DEĞİŞTİREN BİR HAK ARAMA MÜCADELESİNE...

Görüşülen kadınların birçoğu özellikle toplumsal sorunlara karşı bilinçlenmiş ve bu bilinçlilik halini gündelik yaşamının pek çok alanına da yansıtmış. Bu yansımaları ev içi işlerin paylaşılmasına yönelik adımlar veya iş yaşamındaki hak arama mücadeleleri örnek. Kadınların psikolojik ve sosyal olarak gelişiminde dernekte düzenlenen çeşitli panellerin ve söyleşilerin büyük rolü olduğunu söyleyebiliriz. Dernek üyesi kadınlardan biri "Kendi haklarımızı bile bilmiyoruz. Ben bir işçiyim ve işçi haklarını bilmiyorum ama burada yaptığımız bir işçi panelinde haklarımızı öğrenmiş

Hacettepe Üniversitesi öğrencileri Tuzluçayır Kadınları Dayanışma Derneği'ni örnek alarak derneklerin kadınların yaşama katılımını nasıl etkilediğini araştırdı, işte sonuçlar...

oluyorum. Bu da beni bilinçlendiriyor ve rahatlatıyor..." diyerek dile getirdi bu etkiyi. Bir diğer etkili dernek faaliyetinin ise çeşitli kurslar olduğunu gördük. Erbane, tel kırma, okuma yazma gibi çokça kursa sahip dernek, kadınları doğrudan toplumsal yaşama ve üretkenliğe çekiyor. Kadınlar önceleri eve sıkışıp kaldıklarını, dernekten sonra ise değiştiğini, daha rahat sosyalleştiklerini, hobiler edindiklerini hatta iş bulduklarını belirtiyor. Bu gibi dernek faaliyetleri kadınların bilgi birikimlerini artırarak birbirlerine destek olmasını sağlamış ve sorunlarının çözümünde etkili olmuş. Sosyal desteği sadece 'para yardımı' olarak gören devletin şiddet, taciz, tecavüz vb. gibi sorunlarla karşılaşan kadınlara doğrudan sağlaması gereken hukuki ya

da psikolojik desteklerin eksikliğini kadınlar kendilerine rol biçerek kapatmaya çalışmışlar. Görüştüğümüz bir kadın, ortak sorunlara sahip olduklarından birbirlerinin psikoloğu, avukatı olmak zorunda kaldıklarını anlattı. Anlatılanlardan devletin toplumsal sorunların giderilmesinde üstlenmesi gereken sorumlulukları kadınlara yüklediğini görüyoruz. Bu da kadınları kimi zaman yıpratabiliyor.

'DERNEK VAR OLDUKÇA BEN DE VAR OLACAĞIM'

Tüm bu sonuçlara bakarak söyleyebiliriz ki AKP hükümetinin kadını gittikçe sınırlayıcı politikaları karşısında kadınlar Tuzluçayır Kadınları Dayanışma Derneğini nefes alacak bir yer olarak görüyorlar. Özelden genele şöyle yorumlayabiliriz. Yerel kadın örgütleri kadın mücadelesinde önemli bir yere sahip. Kadınlar derneklerde hem evin dışına çıkıp toplumsal hayata katılıyorlar hem de yaşadıkları sorunların çözümünde doğrudan söz sahibi olabiliyorlar. Bu yüzden kadınların birbiriyle dayanışacakları, paylaşacakları yerel kadın örgütlenmeleri ülke genelinde çoğalmalı. Kadınlar da yaşadığı veya gördüğü bir olay karşısında susmayarak derneklerin olanaklarından faydalanmalı ve bunu korkmadan dile getirmeli. Görüştüğümüz bir kadının 'Dernek var oldukça ben de var olacağım...' cümlesi bize örnek olsun. Çünkü sorunların çözümü ancak örgütlü bir mücadeleyle mümkün.

KADINLAR ÇEVRESİNİ DE DEĞİŞTİRİYOR

KADINLARIN kendisiyle beraber çevresini de değiştiren güce sahip olduklarını söylemekte fayda var. Birçok kadın dernekten öğrendikleri ile özellikle kocalarının, çocuklarının, arkadaşlarının kadın sorununa bakış açılarını değiştirdiklerini belirttiler. Tuzluçayır Kadınları Dayanışma Derneğinin yerelde de bir bilinç yarattığını ve mahalleliyi sorunlar karşısında örgütlediğini söyleyebiliriz. Mahalledeki köy dernekleriyle iletişim halinde olup zaman zaman ortak etkinlikler düzenlemesi, derneği mahallede bilinir hale getirirken bu bir güvenlilik de sağlıyor. Üyeler yerelde yaşanan kadın cinayeti, tecavüz gibi olaylarda derneğin çatısı altında eylemler, yürüyüşler örgütleyerek tepkilerini göstermiş, bildiriler dağıtmış, basın açıklaması yapmış ve dava sürecini takip etmişler. Bu gibi pratik faaliyetler hem derneğin üye sayısını artırmış hem de dernekteki üyelerin hayatını örgütlü bir mücadeleyle sürdürmenin önemini kavramalarını sağlamış. Bir kadının 'Eskiden 8 Mart'ta sadece izleyici konumundayım. Şimdi mahalledeki kadınları 8 Mart'a örgütlemeye çalışıyorum...' sözleri özel günlerde düzenlenen yürüyüşlerin de kadınların örgütlenmesinde önemli olduğunu gösteriyor.

Nevruz MERSİN
Esenyalı / İstanbul

Bizim sokağımızın en renkli ve en tatlı kadını o; kıyafetlerinin renkliliği aslında ruhunun yansımasıymış. Gelinini ve torunlarını anne gibi sahiplenmesinin nedeni de hissedemediği anne sıcaklığını çevresindekilere yaşatmakmış. Derin bir sohbe başlınca anlıyorum bunu.

OKULU HAYAL EDERKEN FABRİKADA ALDI SOLUĞU

“İşçi bir ailenin beş çocuğundan üçüncüsüyüm” diye söze başlıyor ve anlatmaya devam ediyor hayatını: “Erkek kardeşim doğduktan sonra başka kardeşim olmadı. Malum bir erkek arayışı işte. Bilmediğim bir sebepten dolayı köyden Niksar’a göç ettik. En büyük ablamı 14 yaşında evlendirdiler. Biz de okuyacağımız umuduyla defterlerimizi kalemlerimizi alıp gittik kasabaya. Okutmadılar hiçbirimizi, erkek kardeşimiz hariç. Babam kereste fabrikasında, annem de mevsimlik işçi olarak çalışıyordu. Ben 7 yaşındayım, kardeşlerimle beni peşine takıp fabrikaya götürürdü annem. Bırakacak yeri yok. Biz de çalışırdık orada. Çocuk işçiydik anlayacağın...”

Hava soğuk, küçücüğüz, bir de ellerimize tutuşturdular bıçakları; ‘Çıkarın cevizlerin içini, ne kadar çok yaparsan o kadar kazanırsın’ dediler. 7 yaşında bir çocuk ne kadar kazanabilirse... Bu iş sezonluktu. Yazın da gene annemizin peşine takılır tarlaya doğru koyulurduk yollara. Patates tarlalarında geçerdik bütün yazımız. Anlayacağın okuma hayaliyle geldiğim Niksar’da kardeşim sırtımda, öteki kardeşim annemin sırtında fabrikadan tarlaya sürüklenip durdu küçük bedenim. 13 yaşına kadar çalışıp 14’te evlendim. Ben evliliği oyun gibi görür asla inanmazdım” diyor Yeter abla. “Giderim, biraz durur, sonra olmadı geri dönerim... Benim aklımdaki evlilik bu. Bir kere gördük yalnızca birbirimizi, sonrasında hemen nişan ve 15 gün içerisinde düğün. Sırf beni geri göndersinler diye elimden geleni yaptım ama ne fayda. Kocaman bir ev, bir sürü hayvan, köy işleri, küçük çocuklar ve ben. Yüküm o kadar ağırdı ki ne yapmam gerektiğini, nereden başlamam gerektiğini bilmiyordum. Giderdik ahıra, ben

YETER

‘Küçük yaşta para karşılığı verdiler beni, erken başladım hayata. Bugün buradayım. Hiçbir emek karşılıksız kalmaz buna inanıyorum...’

kapıda geleni gidene gözlerken Duran inekleri sağıp kovayı verirdi elime. Her konuda her zaman destek oldu bana eşim. 15 yaşında hamile kalmışım. Çok zor bir gebelik geçirdim, bün-yem kaldırmıyordu. Çok sonradan fark ettim hamileliğimi. Sezaryenle yaptım doğumumu. Doktorlar polisler haber vermişler, ama cep-ler iki kuruş para gördükten sonra herkes kendi yoluna tabii. Ben hastanede kaldım, bebeğimi köye getirdiler.”

ANNEDEN KIZA GEÇEN ÇİLE

Eşi o sırada iş için İstanbul’a gelmiş, 15 günlük bebekle kalmış Yeter köyde. “Köy yerinde kucağında bebek, hayvanlar, ev işleri... Kaynanam da anlayışlı bir kadın değildi ve asla yardımcı olmazdı bana. Duran döndükten sonra ikinci kere hamile kaldım, doktorlar bir gebeliği daha bedenim kaldırmaz dedikleri halde. 4 gün karnımda ölü bebeğimi taşıdım.

Hastaneye zor yetiştirdiler. Uzun süre köye dönmedim, babamın evinde kaldım. Ama sonra tekrar kürkçü dükkanına. Bir yıl geçmedi aradan yine hamile kaldım, erken doğum yaptım. Erkek çocuk ya, ayrı bir sevindi herkes. Ama çocuk sürekli hastaydı. Eşim iki yıl sırf tedavi masraflarını karşılamak için İstanbul’a gitti çalışmaya. Sonra askerlik, sonra yine İstanbul. Kızım 17 yaşına gelene kadar köyde kaldım ben. Evet eşim iyi bir adamdı ama ailesinin etkisinde çok kalırdı. Ben okuyamadım ama kızımın okumasını çok istedim. Ne yaptırıyordum okutmadılar. Annesi gibi o da bir gün okula gidemedi.”

YOKSULUN YOKSULLA DAYANIŞMASI

Kızının adını Çilem koymuş Yeter. Çilem annesi gibi çile çekmek istememiş ama. Evdeki eziyete dayanamayıp Yeter’i ikna etmiş köyde ayrı bir eve çıkmaya. “Derme çatma bir eve geçtik. 1 yıl boyunca ben süpürge topladım, çocuklarımı dikti, geçimimizi bu işle sağladık.” diyor Yeter abla. Kendisi nasıl daha küçücükken annesinin peşinde işe gitmiş, çocukları da öyle olmuş. İstanbul’a eşinin yanına gitmişler nihayetinde. “İlk gün tanıdık bir ailenin yanında kaldık, bize çalıştıkları fabrikada çocuklara iş ayarlayacaklarını söylediler. İstemedim ilk başta. Sonra tamam dedim. Çocukları iş yerine bırakıp evime döndüm ağlayarak. Döndüm ama evin kapısında kaldım, hangi daire onu bile bilmiyordum. Ağladım oturduğum yerde. Alt kattaki atölyedeki işçi kadınlar halime acıyıp geldiler. Biraz sohbetten sonra atölye sahibine durumu anlatıp beni işe çağırdılar. Yapamam dedim, yaparsın dediler. Eve erzak, yatak, çocuklara kıyafet getirdiler. Hiç unutamam. Çalıştım ve ödedim. Çocuklar fabrikada, eşim kendi işinde, ben de atölyede... Kurduk düzenimizi bir şekilde.”

‘BOYUN EĞEN BİR KADIN DEĞİLİM BEN’

Yaşadıkları onun hanesine kadınca bir deneyim olarak yazılmış. Kendine güveni gelmiş. Gün yüzü görmek, gün yüzü göstermek istemiş hep. Şöyle anlatıyor o birikmişliği:

“Kurban bayramıydı, eşim köye gitmişti. Ben aldım çocuklarımı ‘Bugün gezeceğiz’ dedim. Kendime olan güvenim artmıştı, her şeyi yapabileceğime inanıyordum artık. Öyle de oldu, alışverişimi de yaptım gezdirdim de çocuklarımı. Kurtköy’e taşındık sonra. Bir çiftlikte ailece başladık çalışmaya. İki yıl çiftlik sahibi aileye hizmet etmeye başladık. Sonra bize köle muamelesi yapmaya başladılar, boyun eğen bir kadın değilim ben, emek veririm ama asla kölelik yapmam. Soluğu Esenyalı’da aldık işte. Bugün buradayız, oğlumu da evlendirdim. Kızım zaten evli, torunlarıma bakıyorum, onlara elimden gelen desteği vermek için yanlarındayım. Ben hiç annelik görmedim, bana ne annem sahip çıktı ne de kaynanam. Çok küçük yaşta para karşılığı verdiler beni, erken başladım hayata, üzülürüm, evladımı kaybettim, aç kaldım bir başıma da kaldım ama bugün buradayım. Hiçbir emek karşılıksız kalmaz buna inanıyorum. Emeğimin ve mücadelemizin karşılığını aldım, almaya da devam ediyorum.”

VELİLERİN OKUL ARAYIŞI BAŞLADI:

Kaliteli eğitim için bir şey yapmalı!

Yüksel YILDIZ
Esenyalı - İstanbul

Çocuklar yaz tatilinde, ama velilerin yeni dönem için iyi ve kaliteli okul arayışları başladı bile. O velilerden biri de benim. Yaşadığım mahallede çok okul var.

Ama kiminin öğretmen ek-siği var, kiminin güvenlik sorunu. Kızımı hangi okula göndereceğimi şaşır-dım. Hangi okulda daha iyi eğitim alır, hangisinde daha iyi öğretmenler var, hangi okulda çocuğumun kendini geliştirebilmesi için sosyal aktiviteler, müzik, spor çalışmaları yapıyor?... Daha birçok soru var aklımda.

Çalışan bir anne olduğum için her yaz okul tatile girdiğinde 3 ay ne yapacağıyla telaş yaşıyoruz. Çünkü çocukları bırakabileceğimiz bir yer yok. Mecburen ya komşuya bırakıyorum, olmadı işyerine götürüyorum. Çoğu anne, hiç istemese de nene ve dedesinin yanına köye gönderip üç ay çocuğuyla görüşemiyor. Çalışan anneler için tatil maalesef çocuklarıyla güzel anılar biriktirdikleri değil, her gün artan dertlerle mücadele ettikleri bir kısır döngüye dönüyor. Ne

çocuk anneye doyuyor, ne anne çocuğunun gelişimine katkıda bulunabiliyor.

Biz ilkokulu atlattık, iyi kötü bir dönem bitirdik, ama sorunlar bitmedi.

Evimize yakın okullarda çocukların spor yapacağı kapalı spor salonları ya da mesela deney yapacakları laboratuvarları yok. Okulun temizlik, boya gibi ihtiyaçlarını aidaatlarla karşılamaya çalışıyorlar. Öğretmenler bulunduğu mahalleye göre ya da ailenin eğitim durumuna göre ilgileniyor çocuklarla. Aile-

lerin bilinçsiz olması ya da yoksulluğu çocuğun hayatına da yansıyor.

YOKSULLUK EĞİTİME ENGEL OLMASIN

Peki biz, kendimizce bilinçli olduğumuzu söyleyen kadınlar, bu okulların ve eğitim sisteminin daha nitelikli olması için neden daha çok mücadele etmiyoruz? Eğitimcilerle neden el ele verip okulumuzu güzelleştirme çabasına girmiyoruz? Mahallenin yoksulluğu neden eğitime yansıyor? Fakirin, yoksulun ço-

cuğu neden bu okullara gitmek zorunda kalıyor? Ben neden bulunduğum mahallede değil de başka ilçelerde okul arayışına giriyorum?

Her kadının çocuğu kendine özeldir ve çocuğunun daha iyi eğitim almasını ister. Ama servis parasını ödeyemediği için iyi olmadığını bile bile evine en yakın okula göndermek zorunda kalıyorlar. Aileler ekonomik durumu iyi olmadığı için çocuğu yatılı Kuran kurslarına göndermek zorunda kalıyorlar.

Çaresiz değiliz!

Çocuklarımıza daha iyi bir gelecek sağlamak için, kaliteli, bilimsel bir eğitim alabilmeleri için hep birlikte mücadele etmeliyiz. Her mahalleye kreş açılması talebimizi de olduğunca gür bir sesle dile getirmeliyiz. Okul sonrası çocukların kendini geliştireceği etüt eğitim merkezlerini mahallelerde artırmak için de çalışmalıyız. Eğitimde fırsat eşitliğini gündem yapmalıyız.

Bulduğumuz mahalleden kaçmak çözüm değil, orayı daha yaşanabilir kılmak gerek. Bunun yolu da sisteme, yoksulluğa ve bize reva görülen eğitime inat daha çok mücadele etmek ve yan yana gelip daha çok örgütlenmekten geçer.

‘Çocuklarımızın kaderini sınavlar belirliyor’

Ebru YİĞİT - Kübra LAZ
Kocaeli

Geçtiğimiz günlerde açıklanan tercih sonuçları kadınların gündeminde. Kocaeli'nin Derince ilçesinde bulunan Esentepe Mahallesi'nde kadınlarla eğitim sistemini konuştuk. Ev içi her işle ilgilenmek zorunda olan kadınların diğer bir sorumlulukları da çocukları oluyor. Çocukların her şeyiyle kadınlar ilgilendiği için sınav sonuçları onlar için de oldukça önemli.

‘GENÇLER SÖZ SAHİBİ OLMALI’

İlkay, 46 yaşında 2 çocuk annesi, bir kızı bu yıl üniversite sınavına girdi. Kızının ortalama bir puan aldığını öğrendiğimiz İlkay “Benim kızım bu yıl sınava girdi. 1 yıl boyunca psikolojisi oldukça bozuktu. Sürekli sınavla yatıp sınavla kalkıyordu. Ben böyle olmaması gerektiğini düşünüyorum. Çünkü gençler psikolojisi bo-

Çocukların sınav sonuçları anneleri için de oldukça önemli. Üniversiteye yerleşebilme kaygısı bir yanda; işsizlik, geleceksizlik kaygısı bir yanda...

zuk bir şekilde girdikleri sınavlardan istedikleri sonuçları alamıyorlar, bu sefer daha da geriliyorlar. Geleceklerinden kaygı duyuyorlar. Bu eğitim sistemi çocukların geleceğini düşünmüyor” diyor. Nasıl bir eğitim sistemi istediğinden ise emin değil, bu konu üzerine oldukça fazla kafa yorulması gerektiğini ve gençlerin söz sahibi olması gerektiğini söylüyor.

‘ÇOCUKLARIMIZ İŞSİZLİĞİ DERT EDİYOR’

Hazal 35 yaşında, bir kızı var. Şu an olan sistemin çocukların geleceklerini iyi etkilemediğini düşünüyor. Hazal “Aslında geleceğe dair gayet umutlular ama sistem bunu desteklemiyor. Şu an işsizlik oldukça önemli bir sorun. Çocuklar da aileler de geleceğe dair işsizlik sorununu dert

ediniyor. Çocuklarımız bunu düşünmek zorunda olmamalı” diye konuşuyor. Kendisinin okuma yazma bilmediğini söyleyen Hazal, kızının bir geleceği olmasını istiyor.

‘SINAVLAR KALKMALI’

Sevda, 2 çocuk annesi. Bu yıl oğlu lise sınavına giren Sevda sınavların kalkması gerektiğini düşünüyor. Nasıl bir sistem olmalı sorusuna ise “Hiç yoktan okul puanına bakılmı diye düşünüyorum” sözleriyle cevap veriyor.

Sevda, “Yurt dışında ortaokula kadar okul eğitimi verilmiyor, hayatı öğretiyorlar. Orada en beğendiğim şey çocuklara okuduklarında ne yapabileceklerini açıkça göstermeleri oluyor” diyor.

Ülkemizdeki sistemin çocukları

eğitmediğini söyleyen Sevda “Burada ise daha çocuk gözünü açmadan hemen ‘Alfabeyi öğren. Çarpım tablosunu ezberle, yapamadın mı sınıfta kal’ bu şekilde sağlıklı bir birey yetiştirilebilir mi sizce?” diye soruyor.

PUAN NEREYE YETERSE...

Nurdan “Bizim adrese dayalı sisteme göre çocuğu imam hatibe göndermemiz gerekti, fakat ben doğru düzgün bir eğitim almasını istiyorum diye bin bir zorlukla özel okula gönderdim, fakat orada da harcamalardan dolayı çocuğu sürekli kısıtlamak zorunda kaldık” diyor.

Lise giriş sınavının sonuçları açıklandıktan sonra oğlunun fen lisesi kazanmasını beklerken anadolu lisesine yerleştiğini öğrenen Fatma ise “Bu sistemde çocuklarımızın kaderi bazen tek bir soru ile belirleniyor, ileride yapmak istediği mesleği değil puanı nereye tutarsa oraya gidilen bir sistemde çocukların mutlu olmasını imkansız görüyorum” diyerek sözlerini tamamlıyor.

Günseli UĞUR
İzmir

Süresi, yaşanan yer ve sosyo-kültürel duruma göre değişmekle beraber genellikle 2 yıllık evliyseniz ve çocuğunuz yoksa hemen nedeni sorgulanmaya başlar; “İstemiyor musunuz, olmuyor mu... Olmuyorsa da senden mi eşinden mi? Kusur kimde?” Kusur mu? Ne kusuru? Olmadı işte... Bir gidin bakalım belki eşinin tohumu (spermi) yoktur... “Aman tanrım, olabilir mi böyle bir şey? Öyleyse de kime söylenir, nerelere gidilir, ne yapılır...” der ve yola düşer çiftler. Bazen karı koca beraber gelir kadın doğum polikliniklerine, bazen kadın kendi başına gelir. Tıbbi yönü bir yana duygusal ve sosyal açıdan zorlu bir süreç başlamıştır. Kadın ya da erkekten kaynaklı bir nedenle gebelik olmamaktadır; çocuk sahibi olmak için yardımcı üreme teknikleri gerekmektedir. İngilizce’de ve tıp literatüründe “Yardımcı Üreme Teknikleri” olarak geçse de halk dilinde “Tüp Bebek” tedavisi süreci başlamalıdır.

“İş yeri bilmesin”, “annelere söylemeyelim,” diyenler, “Ben senden olmadığımı saklarım merak etme” deyip spermi olmayan eşi yerine kendisiyle ilgili bir sebep uyduran kadınlar; poliklinik sırası beklerken yere bakan, yüzünü saklamaya çalışan erkekler... “Örnek vermeye geldim” demek zordur erkekler için ya da “ameliyatla al-

Kusur kimde?

‘Kadının özgürleşmesi, cinsel ve sınıfsal baskılardan kurtulması’ tüp bebek poliklinik sırası beklerken de karşımızdadır, çocuğumuzun adını koyarken de...

nacakmış spermler” demek; “tüp-
rim tıkalıymış” ya da “yumurta rezervim azmış” demek de kadınlar için zordur ama o kutsal annelik mottosuyla yaşadığı korku, kaygı, utanç yetmez. Eğer sorun kendisinde değilse bir de kocasının erkekliğini

korur toplum baskısından. Pek çok hikaye vardır; bizim birer işlem olarak gördüğümüz ama çiftler için öncesiyle sonrasında çok sıkıntılı olan süreçler. Ve hep sonu çocuk sahibi olmanın onuru erkeğe, olamamanın utancı kadına çıkar. Bireylerin tutu-

mundan çok, toplumsal cinsiyet rollerinin bir sonucudur bu.

CİNSEL BASKI TÜP BEBEK BEKLERKEN DE KARŞIMIZDA

Öte yandan araştırmalar göstermektedir ki, toplumsal cinsiyet eşitsizliği sağlık alanında kadının en çok üreme sağlığını etkilemektedir. “Türkiye’de toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin kadın üreme sağlığına ilişkin başlıca etkileri kadına yönelik şiddet, namus cinayetleri, kızlık zarı kontrolü, cinsiyet seçimi ya da ihmal, istenmeyen ya da ergen gebelikler, sağlıksız koşullarda düşükler, cinsel yolla bulaşan hastalıklar, hastalıkların tanısında gecikme, üreme sağlığı hizmetlerine ulaşamamadır. Bunların da sonucunda kadınlar daha çok hastalık yüküne sahip olmakta, engelliliğe maruz kalmakta ya da ölmektedir” (Şimşek, H. 2011, DEÜ Tıp Dergisi)

Gebelikten korunmak zorunda olan kadındır, çocuk yapmak zorunda olan da... Bir bakarsınız tedavi başarılı olmuştur ama evlilik bitmiştir; daha çocuk dünyaya gelmeden boşananlar mı ararsınız, tedavi randevularına gözü morarmış gelen kadınlar mı... Evliliğini kurtarmak için çocuk yapma fikri, kadını aile içine hapseden annelik rolü dışına çıkarmayan cinsiyetçi tutum değildir de nedir? ‘Kadının özgürleşmesi, cinsel ve sınıfsal baskılardan kurtulması’ tüp bebek poliklinik sırası beklerken de karşımızdadır, çocuğumuzun adını koyarken de...

İyi ki kadınlar var! İyi ki dayanışma var!

Eskişehir Osmangazi Üniversitesinde bir akademisyenin tacizine uğrayan Hilal, yaşadıklarını ve kadınların desteğiyle yürüttüğü mücadeleyi Ekmek ve Gül’e anlattı

Merhabalar ben Hilal, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi öğretim görevlisi Mustafa Yahya Metintaş’ın cinsel tacizine uğradım, bunu emniyete bildirdim ve geçtiğimiz hafta mahkemede “gereği düşünüldü”, 7 ay 15 gün hapis cezası verildi.

Olay başıma geldiğinde başvurduğum polisler “Şahit olmadığı için savcılık dava bile açmayabilir, açsa bile bir sonucu olmaz büyük ihtimalle” demişlerdi ve orada düşündüm; ben ne için şikayet ediyorum? Dava açsın, o olsun, bu olsun diye mi? Evet. İlle de ceza alsın diye mi? Eeh bi zahmet. Ben bir ceza alır umuduyla ve hiç olmazsa siciline işler bir daha böyle bir şeye kalkışır sabıka kaydı çıkar düşüncesiyle bu yola çıktım (zaten sessiz kalmam bir seçenek değildi). Bu arada kendisinin akrabaları tarafından da tacize uğradım ve tehditler aldım. İlginç olan, kişinin ablasıydı bu konuşmayı yapan ve bizim

okulda Tıp Ana Bilim Dalı Başkanı kendisi. Bazı sorular hızla geçti aklımdan; nasıl mevkiini kullanıp öğrencilerden faydalanmaya çalışırsın? Nasıl hafife alıp gözdağı vermeye çalışırsın? Nasıl yaptığının üstünü unvanlarla, ailenle kapatmaya çalışırsın? Bu soruların cevapları aslında basit oluyor, çok örnek var. Sadece yaşayan kişi siz olduğunuzda inanmak ve kabullenmek daha zor olabiliyor.

Bu süreçte yanımda olan herkese teşekkürler. Eskişehir Ekmek ve Gül Üniversitesi Kadın Topluluğuna teşekkürler; beni avukatıma onlar ulaştırdı ve öyle güzel gelişti ki her şey... Böyle olaylarda öyle kimseler vardır ya “Onunla karşılaşmasaydım süreç nasıl ilerlerdi bilmiyorum” dediklerimiz, o kişi sevgili avukatım Neriman Ersin, iyi ki kadınlar var. Bu düşüncelerim, hissettiklerim bir yana hep duyduğunuz gördüğünüz şeyleri tekrar edeceğim şimdi: SUSMAYIN... KORKMAYIN... SEVGİYLE KALIN...

Fabrikadan eve, bitmeyen çile...

Fabrikadaki soyunma odası muhabbetlerine bayılırım. Kadınların dertleri türlü türlü. Önce hepimiz ev işlerinin yoğunluğundan dem vuruyoruz, sonra mesaiye kalmak zorunda olduğumuz, yoksa geçinmenin çok daha zor olduğunu konuşup hızla giyinip gidiyoruz. Başka bir gün çocuğu hastalandığı halde izin alamayan arkadaşımıza üzülüyoruz. Bir başka gün ise bir arkadaşımız kendisi işteyken çocuğunun sabahdan akşama dışarıda olduğundan, kendisi gece vardiyasından çıkıp uyuduğunda ise uyku arasında yakalayıp dışarı çıkmak için izin aldığından bahsediyor. Bir diğeri gece kendisi evde olmayınca huysuzlanan çocuğunu yemek molasında görüntülü arayarak uyutmaya çalışıyor. Bu fabrika-

daki kadınların tarafı. Bir de işin diğer tarafı var: Evde çocuklarıyla, kocayla, koca bir evle boğuşan kadınlar...

Geçenlerde bir arkadaşım çocuğunun kendisinden hiç ayrılmadığını, tuvalete gittiğinde dahi kapıda ağladığını söyledi.

Nedenini anlayamadım önce. Sonraları fark ettim ki evde çocuklarıyla hep baş başa ve ev işi ile boğuşmak zorunda. Kendi işlerini (sağlık sorunlarıyla ilgilenmekten, kendine zaman ayırmaya kadar) hep ertelemek zorunda, ve eşi sürekli mesaiye kaldığı için çocuğunun, kendisinin akıl sağlığına mukayyet olmak zorunda. Eşi mesaiye kalmasa, bu sefer evin eksiklerini nasıl gidereceğini kara kara düşünmek zorunda.

Geçenlerde bir araştırma okudum; depresyonun kadınlığı, kadınların erkeklerden 2 kat daha fazla

depresyona yakalandığı gibi sonuçlar elde edilmiş. Peki neden? Çünkü kadınlar hem evin nasıl döndürüleceğini, hem çocuğun derdini, hem herkesin karnının doymasını, hem de neredeyse hayatın tüm yükünü üstlenmek zorunda kaldığı için. Üstelik bunları süresi olmadan, hiç kimse ile sosyalleşmeden, bir komşuya bile gidemeden durmadan yapmak zorunda.

Peki hep böyle mi olmalı? Çalışsak bir dert, çalışmasak bir dert, böyle mi gitmeli? Bu yükler bizlerin omuzlarına mı kalmalı? Hayır yapacak çok işimiz var, çevremizdeki kadınlarla bir araya gelip sosyalleşmeye, bu depresyon silsilesinden birlikte çıkmaya ve güneş doğduğunda oflamadan uyanmaya ihtiyacımız var. Çünkü ev içinde ya da iş yerinde bizim bütün bunlara karşı söyleyecek çok sözümüz var!

Kocaeli'den bir kadın işçi

Krize, işsizliğe, yoksulluğa karşı tek çare örgütlenmek

Evlendikten sonra İstanbul'a yerleştiğimde yaşım 20 vardı ya da yoktu. İlk zamanlar eşimin maaşı bize yetiyordu, ben de çocuklarımı büyütme istemedim. Şimdi 39 yaşındayım. Çocuğumun biri üniversiteye biri ise liseye başlıyor. Ekonomik koşullar 20 yıl öncesi gibi değil. Eskiden meyve sebze kiloyla alırken bugün taneyle alıyoruz. Geçmişte çocukların bakımı nedeniyle çalışmazken, şimdi çocukların masraflarını çıkarmak için çalışmak istiyorum. Ancak her iş başvurum olumsuz oldu. Tek maaş ne çocuk okutmaya ne de evin masraflarına yetecek durumda. 39 yaşında bir kadının yapabileceği işler genellikle sigortasız işler oluyor. Çocuk bakımı, ev temizliği, merdiven temizliği gibi işlere mecbur bırakılıyor. Bazen arkadaşım ev temizliği yapıyorum. Sigortalı işlere başvuru yaptığım zaman ise ya mezuniyet soruyorlar ya da iş deneyimi. Bu zamana kadar düzenli olarak 4 ay bir işte çalıştım. Çalışacağım işler ise temizlik, çaycılık... Günlük hayatta yaptığımız

işlerde bile tecrübe soruluyor. Her gün evde yaptığım işin tecrübesini nasıl öz geçmişe yazabiliyorum ki! Yaşı, mezuniyeti ve tecrübeyi sorun ederek sigortalı bir işte çalışamıyorum. Çevremdeki kadınlar ev temizliği de olsa ekonomik özgürlüğü eline almış. Daha özgüvenli olduklarını hissediyorum. Kendini geçindirebiliyor ama sigortasız. Türkiye koşullarında maalesef böyle.

İşsizliğin ve ekonomik krizin getirdiği gelecek kaygısı ve işsizlik kaygısı daha çok artacak görünüyor. İşsizliğin açlığı getireceğini ve işten atılmaların çoğalacağını konuşuyoruz kadınlarla. İş başvuruları artık tanıdık olmadan yapılmıyor, bir aracının mutlaka

olması gerektiğini tecrübe ile sabit. Bir akrabam aracılığıyla sigortalı bir işte temizlik görevlisi olmak için başvuruda bulundum. İşe kabul edilirdim güzel, ama olmazsa yine işsizim.

Bir de iş yerlerinde herkes birbirinin açığını kolluyor sanki. Çalışma arkadaşının kuyusunu kazarak onun yerinde olmak istiyor. Bunun en büyük sebebi de ekonomik kaygılar ve işsizlik korkusu. Herkes eşit koşullarda yaşamış olsaydı, eşit şartlarda yaşayarak bir başka arkadaşının yerinde olmak istemezdi.

Ne yazık ki bu sistem bizlere dayatılıyor. Her zaman yaşanılması gereken en kötü koşullar bizler için hazırlanmış. Krizler, işsizlik, açlık, yoksulluk hepsi bizim işçi ve emekçi kadınlar için... Kölece bir yaşam bizlere reva görülüyor ve reva görüleni yaşamamız gerektiği sürekli bizlere emrediliyor. Ama asıl olan bu sistemi alaşağı edecek kadınlar, işçiler, gençlerdir. Örgütlenerek, mücadele etmemiz gerektiğini biliyoruz. Ve bunu ancak bu sistemi birlikte değiştirerek yapabiliriz.

*Gülşah BAYRAK /
Güzeltape - EYÜP*

BİR GİYİM MAĞAZASINDAN NOTLAR:

Nefes alma, hep gül, çayı da sen demle!

Yenimahalle'den bir işçi

Ben perakende şirketine ait bir giyim mağazasında çalışıyorum. Genel olarak bakıldığında burası toplumun tercih ettiği ve gün içerisinde kalabalık, satışlarının da yüksek olduğu bir işletme. Fakat bu tempoya rağmen biz işçiler emeğimizin karşılığını maddi olarak alamıyoruz. Çalışma saatlerimiz normal görünse de, sık sık mesaiye kalıyoruz. Bu durum şirketin yönetim kadrosu tarafından ek ücret olarak değil, çalışma saatlerinden kısıtlanarak kapatılıyor. Ama geçici olarak sağlandığından fiziksel ve psikolojik olarak dinlenemediğimiz gibi şirket tarafından maddi anlamda eksik bırakılıyor. Bütün bunların beraberinde işverenin istekleri doğrultusunda potansiyelimizin üstüne çıkmaya çalışmamıza rağmen, rutin ihtiyaçlarımız (su, sigara vb.) için izin istiyoruz. Kısacası nefes almak bile yasak!

KADINIM DİYE ÇAY DEMLEMEM BEKLENİYOR

Bu kadar sağlıksız bir iş ortamında kadın işçinin konumuna gelecek olursak; işletmenin yönetim kadrosunun genellikle erkek olması, kadınları bu alanda da arka plana atıyor. Örneğin; işimin dışına çıkarak sadece kadın olduğum için çayı bile demlemem gerektiğini söyleyen bir yönetim ekibim var. Çünkü onlara göre kadın her yerde erkeğe hizmet etmek zorunda. Bu düşünceden bir türlü sıyrılmayan yönetici grubundan eşit ve sömürsüz bir iş ortamı sağlamasını beklemek hayli güç. Bir kadın işçi olarak bu sektörde uzun süredir çalışıyorum. Birçok kişi gibi ihtiyacım olduğu için buradayım. Bu, üst yönetim tarafından kullanılıyor. Sonrasında psikolojik baskılar, mobbing, tehditvari konuşmalar, yer yer hakaret söz konusu. Bunlara karşı oluşturulan şikayet hatlarından olumlu geri dönüş alamıyoruz. Herhangi bir sağlık problemimiz olduğunda gerekli önemi göstermiyorlar, sanki robotmuşuz ve asla rahatsızlanamazmışız gibi...

BU KORKUYLA NEREYE KADAR?

Bütün bu moral bozukluğuna rağmen seri ve güler yüze hizmet vermemiz bekleniyor. Ne yazık ki bu koşullarda pek mümkün değil. Formalite icabı yapılan sağlık kontrolleri bir yana daha çok psikolojik desteğe ihtiyacımız var. Çünkü iş akdimizin feshedilmesi ile korkutuluyoruz. Bu korkuyla bir yere varılmayacağına bilincindeyiz. Fakat bilinçli olmak, harekete geçilmediği sürece yeterli değil. Baskılara, haksızlıklara karşı sesimizi çıkarmalıyız. Demem o ki, birlik içinde olalım.

SAHİ SİZİN EVİNİZ NASIL KOKUYOR?

Gözde TÜZER

Bence her evin bir kokusu vardır. Mesela çocukluğumda annemin evi ekmek kızartması kokardı. Sobalı evde büyüdüm zira. Her sabah ev havalandırılırken annem sobanın içine sırasıyla önce gazete kağıtlarını, çiraları ve son olarak da odunları koyardı. Alttan ateşi yakınca, camlar kapanır ve evin ısınması beklenirdi. Tabii üzerine konan ekmelemlerle beraber. Şimdi böyle anlatınca kolaymış gibi geldi gözüme ama en az bir saat sürüyordu bu sabah rutini. Ne zormuş... Şimdiki evi ise vanilya ve güneş kremi kokuyor. Sürekli pişen tatlıların ve deniz kenarına taşınmanın getirdiği koku olsa gerek. Benim evimse ihlamurla karışık oyun hamuru kokar. Her sabah ufaklık için demlediğim ihlamur ve sürekli her yere yapışan, her yerde oynanan oyun hamuru. Peki önceden nasıldı?

Yani ufaklıktan önce... Okurken ya da çalışırken evim nasıl kokuyordu? Hatırlıyorum...

Melisa Kesmez'in Nohut Oda kitabını okurken düşündüm bunları. Kitabı okumaya başladığımda elime çayımı aldım ve hikayelerdeki evlerin içinde buldum kendimi. Kimi zaman bir cam kenarındaki koltuğun üzerinde, kimi zaman salon-salle a manger bir evdeki antika masanın köşesinde, bazen bir çadırın kenarındaki tahta bir sandalyede, bazen de bahçedeki bir sundurmanın ucundaydım, elimdeki çayla beraber. Bazen iki sevgilinin kavga edişlerine tanık oldum, bazen iki kız kardeşin yaşadıklarına, bazen de bir babanın eşine duyduğu özleme...

EV BAĞIRIRKEN SOKAĞA KAÇMAK...

Kitabı bitirdiğimde televizyonun karşısındaki çekyatın köşesinde düşünmeye başladım evleri. "Bu evin derdi de hiç bitmiyor" en çok

'Ev'e o kadar çok kafayı takıyor muydum mesela, çamaşırlar yine bu kadar sorun muydu ya da bulaşıkları kim yıkıyordu?

Bir ara 'Bu benim hayatım' dediğimi hatırlıyorum ama sonra ne oldu?

söylediğimiz cümle herhalde. Çünkü gerçekten bitmiyor evlerimizin dertleri. Temizliği, düzeni, yemeği, çamaşırı, bulaşığı ve kıt kanaat kazanılan parayla evin geçindirilmesi. Bir de çocuk varsa... Her şey ikiye değil beşe katlanıyor evin içinde.

Ve tüm bunların yapılması kadının üzerinde... Aslında bir yerden sonra rutine biniyor belki de. Tıpkı annemin ekimden nisana kadar her sabah sobayı yakması gibi. Her evde bir temizlik günü var mesela. (Kadınların organize ettiği) Ya da her sabah çocuğa kahvaltı hazırlıyor kadınlar. Evi topluyor, çamaşırları makineye atıyor, çocuğa kahvaltı yaptırdıktan sonra çamaşırları asıyor. Bulaşıkları yıkıyor... Bu rutin sonsuza kadar devam edecekmiş gibi geliyor her seferinde. Evde kaldıkça daha çok göze batıyor her şey. "O oyuncak neden orda?"... "Bunun yeri burası değil"... "Bu tabaklar neden burada kaldı?"... "Bu gardrop yine nasıl dağıldı?"... Ev, içine çekiyor git gide, canlıymış da bir ısırıkta yutuverecekmiş gibi insanı... En çok ev beni içine çekip "temizle beni, temizle beni, temizle beni" diye bağırırken sokağa atıyorum kendimi. "Oğlum haydi parka gidelim" diyip, arkadaşlarımla sohbet ederken biraz daha unuttuyorum "işlerimi."

O KIRILMA ANINI HATIRLAYAN VAR MI?

Ben çocuktan önce evimin nasıl koktuğunu hatırlayamıyorum. Bunu "Aman da annelik çok kutsal, ondan öncesi sanki yok..." gibi bir romantizmle söyleyemiyordum. O kadar çok unuttuğum ki ondan öncesini, ne yaptıysam hatırlayamıyorum. Sadece koku meselesi de değil. "Ev'e o kadar çok kafayı takıyor muydum mesela, çamaşırlar yine bu kadar sorun muydu ya da bulaşıkları kim yıkıyordu? Oğlumdan sonra bir ara "Bu benim hayatım" dediğimi hatırlıyorum ama sonra ne oldu, nasıl oldu da ben bu kadar içinde oldum "evimin", bilmiyorum. Peki hangimiz hatırlıyor o kırılma anını?

Belki de o kırılma anına gelmeden bir şeyler yapmak gerekiyor. Evde kalarak olmuyor çünkü. Yadsınamaz bir gerçek olarak evin konforu da

hayatımızın orta yerinde duruyor. Çünkü kendi işinin sahibi olmak gibi evde olmak. İstedğin zaman yapıyorsun her şeyi. (Öyle mi gerçekten?) Ama yine de yapmak zorunda kalıyorsun. Ev kendi kendini temizlemiyor zira (Temizleyen robotlar var ancak en ucuzu dört bin liradan başlıyor, araştırdım, biliyorum) Çocuğun mutlaka temiz çamaşırı olması gerekiyor, bulaşıkların mutfakta kalmaması gerekiyor. Yani getirdiği hiçbir şey yokken, götürdüğü yıllar oluyor. Bu yüzden bir şeyler yapmak gerekiyor. Bu yüzden adım atmak, evden çıkmak, bir arada olmak gerekiyor. Hani derler ya "Damdan düşenin halinden damdan düşen anlar" diye. Onun gibi. Hayata katılmak, hayatın içinde olmak gerekiyor en çok. Belki yine hatırlayamayacağız evimizin eski kokusunu ama artık yeni kokuların da hayatımızda olması gerekiyor. Sahi sizin eviniz nasıl kokuyor?

